

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIV.

V Ljubljani, 15. januarja 1942-XX.

Štev. 3. (639.)

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

Kdor se da vpreči, mora vleči.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«

Izšla ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštna predn. št. 345. Telefon št. 33 32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Koštopisov ne vračamo. Ne frankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znakah.

NAROČNINA

1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir v tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstem delu: enostopna petlinna vrsta ali nje prostor, višina 3 mm in širina 55 mm) 7 lir; v glasnem delu 4.50 lire. V dvoletnem roku cene po dogovoru. — Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi: beseda 0.50 lire. Oglasi davek povzede se posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

PRVA BEFANA V LJUBLJANSKI POKRAJINI

Siromašno šolsko mladino iz Ljubljane so obdarovali v Narodnem domu, v Unionu in na Taboru

Na praznik Treh kraljev je bilo v Ljubljani prvo obdarovanje otrok ob priliki tako imenovane Befane. Befana je tradicionalni otroški praznik po vsej Italiji. Letošnja prireditev je bila prva v naši pokrajini. Doslej pri nas ni bilo navade, da bi obdarovali otroke tudi na ta praznik, temveč sta pridne otroke vsako leto obdarovala sv. Miklavž in Božiček. Eksc. Vis. Komisar je pa obljubil, da bodo tradicionalno obdarovanje siromašnih otrok letos razširili tudi na Ljubljansko pokrajinu. In tako se je tudi zgodilo.

Zato so obdarovali tudi naše otroke, kakor tisoče otrok širom po Italiji. To obdarovanje otrok je Italija izvedla s pomočjo mladinske fašistske organizacije GILL-a, ki je že v nekaj mesecih dokazala, kaj zmora takšna organizacija z vztrajnim prizadevanjem.

Na praznik sv. Treh kraljev dopoldne je Befana obdarovala v Ljubljani okrog 2000 otrok. Obdarovanje je bilo v sedežu pokrajinskega GILL-a v Narodni galeriji, v dvorani kina Uniona in v sedežu pokrajinskega Dopolavora na Taboru. V Narodni galeriji so obdarovali okrog 1000 otrok, članov GILL-a. Ti so dobili vsak po en majhen zavitek s šolskimi potrebščinami, slaščicami in nakaznicami za čevlje, s katerimi dobe par brezplačnih čevljev pri Bati.

V Unionu so obdarovali siromašne dečke, ki niso člani GILL-a. Ti so prejeli zavitek s šolskimi potrebščinami, sadjem in zavojčkom barvnih svinčnikov in hlačke ter majico. Deklice, nečlanice GILL-a so obdarovali na Taboru, kjer so prejele po en zavitek, obleko ali majico. Dečki od 13. do 14. leta so prejeli majhen zavitek in nakaznico za 50 lir, ki jih lahko dvignejo in si z denarjem kupijo najpotrebnejše.

Befana je razen ljubljanskih otrok obdarovala tudi otroke po ostali pokrajini. Obdarovanje so nadzorovali zastopniki in nadzorniki odeskov in poveljnikov GILL-a v posameznih občinah. Obdarovali so vsega skupaj okrog 9000 siromašnih otrok, stroški za vsa pokrajina so pa znašali okrog 600 tisoč lir.

Obdarovanje otrok v Narodni galeriji

Glavna dvorana Narodne galerije je bila ob tej priložnosti slavnostno okrašena. Nad odrom je bila velika črka M, na obeh straneh pa državne trobojnice in zastave Stranke. Nadalje sta krasila dvorano velik napis »Duce« in Ducejev izrek: »Verovati, ubogati, boriti se. Na odru so bili nakopičeni darovi za otroke, ki pa so bili razvrščeni v tri skupine po dvorani. Predstavniki GILL-a so otroke počuli, kako se je treba vesti, kdaj in kako jim je pozdraviti Kralja-Cesarja in Duceja in kako naj se po prevzemu darila zahvalijo z rimskim pozdravom. Točno ob določenem času so dospeli na sedež ugledni gostje, in sicer podprefekt za Ljubljansko pokrajinu gosp. David, župan dr. Adlešič, poveljnik Kraljevih Karabinjerjev gosp. major Lombardi, kraljevi komisar za ljudsko prosveto g. Depolli, g. prof. Cassani, zaupnica Zenskega Fašija za Ljubljansko pokrajinu ga. Devecchijeva, podzaupnica ga. Cassanijeva in drugi predstavniki Stranke Slovesnost se je pričela s pozdravom Kralju-Cesarju in Duceju, nakar je poveljnik Glavnega stana GILL-a g. Pertoldi nagovoril otroke v italijanščini, kar so takoj nato prevedli v slovenščino.

Govor o pomenu Befane

»Danes, o priliki Befane, ste se tukaj zbrali skupno s svojimi družinami, da sprejmete Ducejevo darilo. Ob tem času, ko je zbranih v poveljstvih GILL-a po vsej Italiji na stotine otrok, ima ta svečanost dvojni pomen. Gmotni in moralni. Gmotni pomen za to, ker izkazuje dobroto otrokom s koristnimi in potrebnimi predmeti. Moralni pomen zato, ker Duce zna a

tem velikodušnim delom dokazati še enkrat svoje očetovsko in resnično zanimanje za koristi tistih sinov, ki niso premožni.

Praznik Befane, katerega je Duce hotel zopet vzpostaviti kot tradicionalni praznik italijanskih otrok, vsebuje še neki drug velik duševni pomen: pred 1942 leti so trije stari in modri kralji z Vzhoda prinesli po dolgi in težavni hoji Jezusku dragoceno darove. Bil je ubogi otrok, rojen v jasiščah, ampak prihajali so ravno tako k njemu pastirji kakor kralji in njemu so se priklanjali ubožci ter močnejši. Prišli so zato, ker je Jezusček s svojim sladkim nasmehom povečeval otroško čistost, ki je svetlost družine in zaupanje v življenje: ideali, pred katerimi so se vedno priklanjali vsi zdravi narodi in vsi veliki voditelji.

Po teh krščanskih idealih se je tudi navdahnila volja Duceja in delo fašistske vlade, ki so vzgojili mladino po meščanskih pravilih ter branili in varovali družino. Druge vladne uredbe, kakor je boljševizem, zanikajo te ideale, so družino razkrojile in vzgojile mladino z namenom sovraštva in rušenja, vsiljujoč jim med tem surovost vojne. Ravno obratno pa je delo Duceja, ki danes posredno pošilja ubogim otrokom te pokrajine darove, ki se bodo sedaj razdelili kot očiten znak njegove ljubezni. Darovi so izraženi v tehle številkah: 1125 oblačilnih paketov, 1133 parov čevljev in 2233 paketov šolskih potrebščin v skupni vrednosti 195 tisoč lir. — Otroci, zahvalite se Duceju!

Takoj nato se je pričelo razdeljevanje daril, ki se je vršilo v najlepšem redu. Vsak obdarovanec se je zahvalil z rimskim pozdravom.

V Unionu in na Taboru

Ob 10. se je pričelo obdarovanje v dvorani kina Uniona. Befana se je tukaj spomnila tistih revnih dečkov, ki niso člani GILL-a. Tudi dvorana kina Uniona je bila slavnostno okrašena z državnimi in strankinimi zastavami. Obdarovanje je vodil namestnik prefekta Ljubljanske pokrajine g. David v spremstvu župana g. dr. Adlešiča, g. prof. Cassani, g. Depollija, g. Devecchijeva in g. Cassanijeve ter drugih predstavnikov GILL-a.

Ob 10.30 se je pričelo razdeljevanje daril v sedežu pokrajinskega Dopolavora na Taboru. Tu so bile obdarovane deklice, ki še niso včlanjene v GILL-u. Obdarovanje je otvoril g. podprefekt David, prisotni pa so bili še podtajnik Fašistske Stranke za Ljubljansko pokrajinu g. comm. dr. Giorgio Gatti, župan dr. Adlešič, gg. Depolli, prof. Cassani in g. Devecchijeva in Cassanijeva Nadzornica ženske sekcije GILL-a v Ljubljani gđ. Ines Caviotti je obdarovane nagovorila s istimi besedami kakor zgoraj in je bil njen govor takoj preveden v slovenščino. Sledilo je razdeljevanje in vsaka obdarovanka se je za prelepo darilo zahvalila z rimskim pozdravom. Obdarovanje Befane na vseh treh krajih se je pričelo in končalo s pozdravom Kralju-Cesarju in Duceju in je potekalo v družinskem ozračju.

Nemško svarilo nevtralnimi državam

V zadnji številki berlinskega tednika »Das Reich« smo brali članek izpod peresa nemškega propagandnega ministra dr. Goebbelsa, ki med drugim obravnava tudi zadržanje nevtralnih držav v sedanjih vojni. Med drugim pravi:

Ce bi v svojem velikem nerazumevanju za sedanjí splošni položaj imeli nevtraleci le nekoliko čula za svojo bodočnost ali za svojo varnost, bi prav dobro vedeli, kaj jim je storili. Če se že nočejo boriti za Nemčijo, bi morali vsaj, če ne drugega, moliti za zmago orožja osi. A očito jih je Bog že obsodil. Njih politična modrost se kaže samo tedaj, kadar se bližajo boljše-viške revolucionarne brigade. Ker so pa te sedaj daleč, mislijo n. pr. Svedi in Švicarji, da si smejo dovoliti luksuz, da se požvižgajo na nas. Samo v enem pa so si edini, namreč glede tega, da morejo samo oborožene sile Nemčije vojaško uničiti Sovjetsko zvezo. Če bi bile sedanje izravnavne vzhodnega bo-

jišča samo to, kar jim skušajo pripisati Angleži in kar Švedi in Švicarji z velikim veseljem ter vestno beležijo, (v resnici gre za nekaj povsem drugega, namreč za prostovoljno izravnavo bojišča), bi se nevtraleci prav v tem primeru ne mogli prav nič veseliti, temveč bi se morali bati, saj bi bili oni prve žrtve kupčije, ki jo je pred kratkim sklenil v Moskvi angleški zunanji minister Eden s Stalinom.

Nemški narod za vojake na vzhodni fronti

V svoji zadnji številki je berlinski »Das Reich« objavil zanimiv članek o položaju na vzhodnem bojišču, ki ga je napisal eden izmed diplomatskih sodelavcev tega tednika in ga je priobčil tudi tržaški »Piccolo«. Pisec v svojem članku postavlja na laž nesmiselne trditve angleške in ameriške

propagande o sovjetskih uspehih. Med drugim pravi:

Stalin, ki do kraja izrablja rezerve 180 milijonskega naroda, meče v borbo vedno nove množice ljudi. Sovjetska industrija, ki vsa služi vojnim svrhom, ojačuje svojo produkcijo do vrhunca. Z naše strani je treba reagirati s še večjim vojnim in industrijskim potencialom, kakršnega Nemčija doslej še ni dosegla. Treba je vedeti, da so milijoni nemških vojakov v deželi, kjer niti najelementarnejših potrebščin, kjer ni sploh ničesar in kamor je treba uvažati dobesedno celo sol in vžigalce. Potrebe na vzhodu so ogromne, tako glede oskrbe kakor glede opreme. Neizbežno je, da se te potrebe občutijo tudi na notranji fronti.

Ta se mora odreči vsemu, kar je odveč. Vsak podjetnik, velik ali majhen, si mora izprašati vest in se vprašati, ali je za nadaljevanje njegovega podjetja nujno potrebno vse osebje, ki ga ima sedaj na razpolago. Z malo dobre volje je mogoče opraviti mnogo poslov z enostavnim telefonskim pogovorom. Tako se prihranijo papir in denar.

Vojaki na vzhodni fronti potrebujejo papir, da si z njim ovijejo noge v čevljih ali da se kako drugače zavarujejo pred mrazom. Nemški državljani bi morali varčevati s papirjem, kakor mora vsaki borce na postojanki štediti tudi s strelivom. Vsaka vrsta, vsak milimeter prihranjenega papirja pomeni na tak način kilometer prihranjene poti do zmago. Prebivalstvo mora spoznati, da je nešteto stvari, ki se jim je treba za nekaj časa odreči. Ni važno na primer, da je kak urad ali kako podjetje polno zasedeno z osebje, važno in bistveno je, da je na fronti dovolj ljudi in dovolj streliva. Zato moramo fronti dati mož in štediti z vsemi potrebščinami. Brez nadaljnega je mogoče, da se več napravi in da se sile posameznika bolj izkoristijo.

Nemški narod — pravi na koncu pisec tega članka — mobilizira v tem smislu vse. Viri so neizčrpní, moralne energije so nadvse dobre in narod je postal resnejši in trdnější, tako da ni niti senice omanjane poguma. Narobe, nemški narod je sedaj razumel, koliko so vredne njegove čete ter se je odločil, da ne da iz rok, kar si je doslej pridobil s tako velikimi žrtvami.

Naredbe Visokega Komisarja

Prispevki in odtegljaji zavoda za socialno zavarovanje

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajinu je izdal naredbo št. 385 o spremembi mezdnih razredov, ki je bila objavljena v Službenem listu št. 104 z dne 27. decembra 1941-XX. Po tej naredbi sta z veljavnostjo od 1. decembra 1941 uvedena dva nova mezdna razreda, in sicer IX. razred z zavarovano mezdno 38 lir in X. razred z zavarovano mezdno 45.60 lir. Zato so od 1. decembra 1941 dovoljeni odtegljaji od delavskih plač z naslednjimi zaskroženimi zneski:

A) Za osebe, ki so obvezno zavarovane za onemoglost, starost in smrt:

za		za mezni razred	
		IX.	X.
		lire	lire
1	delovni dan	2.40	2.90
2	delovna dneva	4.90	5.80
3	delovne dni	7.30	8.80
4	"	9.70	11.70
5	delovnih dni	12.20	14.60
6	"	14.60	17.50
7	"	17.—	20.40
8	"	19.50	23.30
9	"	21.90	26.30
10	"	24.30	29.20
11	"	26.80	32.10
12	"	29.20	35.—
13	"	31.60	37.90
14	"	34.—	40.90
15	"	36.50	43.80
16	"	38.90	46.70
17	"	41.30	49.60
18	"	43.80	52.50
19	"	46.20	55.40
20	"	48.60	58.40
21	"	51.10	61.30
22	"	53.50	64.20
23	"	55.90	67.10
24	"	58.40	70.—
25	"	60.80	73.—
26	"	63.20	75.90
27	"	65.70	78.80

B) Za osebe, ki niso obvezno zavarovane za onemoglost, starost in smrt:

za		za mezni razred	
		IX.	X.
		lire	lire
1	delovni dan	1.90	2.20
2	delovna dneva	3.70	4.50
3	delovne dni	5.60	6.70
4	"	7.40	8.90
5	delovnih dni	9.30	11.20
6	"	11.20	13.40
7	"	13.—	15.60
8	"	14.90	17.90
9	"	16.80	20.10
10	"	18.60	22.30
11	"	20.50	24.60
12	"	22.30	26.80
13	"	24.20	29.—
14	"	26.10	31.30
15	"	27.90	33.50
16	"	29.80	35.80
17	"	31.70	38.—
18	"	33.50	40.20
19	"	35.40	42.50
20	"	37.20	44.70
21	"	39.10	46.90
22	"	41.—	49.20
23	"	42.80	51.40
24	"	44.70	53.60
25	"	46.60	55.90
26	"	48.40	58.10
27	"	50.30	60.30

Za ostale mezdne razrede od 0 do VIII veljajo sedaj veljavne tabele tudi po 1. XII. 1941. Celotne tabele bodo objavljene v prvi številki Delavskega zavarovanja.

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine.

Cenik

za zelenjavo in sadje št. 8
veljaven od 6. januarja 1942-XX

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajinu določa na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno. Cene, ki so maksimalne, določajo v kategorični obliki mejo, za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu oziroma pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati nižje, nikakor pa ne višje kakor po odrejeni ceni. Cene, določene za kg (prva številka znači cene na debelo, naslednja cene v nadrobni prodaji):

Cesen 8.10, 9.10; korenje (rdeči korenček) 2.80, 3.20; karfijska 2.85, 3.45; čebula 2.20, 2.80; solata (endivija, zobčasta in navadna) 3, 3.50; radič 6.60, 7.40; zelena 2.85, 3.25; špinata 4.30, 4.80; pomaranče I. skupine (Moro-Tarocco) 1. vrste (2. vrste) 6.05 (5.30), 7.05 (6.15); pomaranče II. skupine (Sanguino-Sanguinella) 1. vrste (2. vrste) 5.20 (4.70), 6.10 (5.50); pomaranče III. skupine (Biondo) 1. vrsta (2. vrsta) 4.80 (4.45), 5.70 (5.15); fige suhe v celofanu 9.90, 10.95; fige suhe v košaricah 9.10, 10.50; limone za komad I. vrste 0.50, 0.55; limone za komad II. vrste 0.45, 0.50; jabolka I. vrste 5.95, 6.85; jabolka II. vrste 5.35, 6.15; mandarine I. vrste 4.85, 5.65; mandarine II. vrste 4.45, 5.10; maroni I. vrste 6.20, 7.75; orehi Sorento 13.45, 15.45; orehi italijanski navadni 11.50, 12.20; krompir domač pri kmetu 1, 1.30; krompir za seme »Bintje« 1.50; krompir za seme ostalih vrst 1.30.

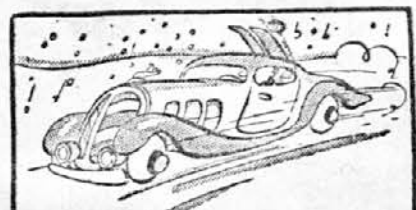
Nadaljevanje na 2. strani

Il Duce visita un aerodromo italiano. — Duce na nekem italijanskem letališču.

Zato je najvažnije, da pazimo na svoje živce in ohranimo pri vsaki priložnosti mirno kri. To se da v dovolj in dovolj zgodaj v polni meri doseči. Človek potem postane za živčnost in jezo tako rekoč imun. Na več boleznih ima namreč svoj izvor bolnih živcev, ki se jih šele pozneje zelo težko ozdravi, največkrat pa sploh ni več mogoče. Najboljše zdravilo za živčno bolne je po ugotovitvi mnogih nevrologov ravno smeh, ki sprot ureja in pomirja živce vse živčnega sistema, po njem pa v druge organe telesa.

VSAK TEDEN DRUGA

Petdeset udarcev zaradi trgovanja i odborniškim mestom v občini je dobil župan kmečke občine Jagnjila v Mladonovcu. Ker je trgoval s šilom sedenim odborniškim mestom, so ga razpisali župana so odstavili, kratki so ga na obdobju na petdeset, batini, ki so mu jih naložili na javnem trgu Mladonovcu pred zbranimi meščani in okoliškimi kmeti.

Francoske oblasti so morale spet nekoliko omejiti prehrano prebivalstva, ker so zaloge že precej izčrpane, uvoz je pa izredno težaven. Tako bodo za mesec januar dobili pariški prebivalci samo 100 gramov kruha na dan, 50 gramov sira na teden in 400 gramov testenin na mesec.

Uredbo o obveznem delu in omejitvi svobodne zaposlitve so izdali v Srbiji, na predlog notranjega ministra. Po tej uredbi lahko notranji minister na zahtevo resornega ministra prepove delovne odpovedi ali odpuščenje delavstva v določenih važnih podjetjih brez dovoljenja organa, ki ga je za to določila vlada. Notranji minister lahko nadalje zapove obvezno delo vsem državljanom od 17. do 45. leta starosti v gotovih podjetjih ali gospodarskih ustanovah, ne glede na to, ali so v trenutku poziva zaposleni ali ne. Takšna zaposlitev ne sme trajati več ko šest mesecev. Za vse tiste, ki se ne bi odzvali na zivno na obvezno delo, so predpisane stroge kazni.

Hrvatski Poglavitnik je imenoval 17 novih članov Hrvatske akademije znanosti in umetnosti. Med drugimi je imenoval tudi dr. Mileta Budaka, bivšega prosvetnega ministra, sedanjega hrvatskega poslanika v Berlinu in največje osebe živčnega hrvatskega književnika.

V dunajski »Volksoperie je pretekli teden gostoval slovenski umetnik Josip Gostič, član hrvatske državne opere v Zagrebu. Nastopil je v vlogi dona Josefa v »Carmen«. Dunajski listi so pisali zelo pohvalno o njegovem glasu in nastopu sploh, dunajska opera ga je pa angažirala še za celo vrsto gostovanj.

Pobočnik hrvatskega Poglavitnika je ob nastopu novega Tajnika Stranke Vidussanija postal pozdravno brzojavko. Tajnik fašistovske stranke se mu je zahvalil in poudaril, da stopajo črne srajce in ustaški skupaj v novi čas, ki bo prinesel pravico vsem narodom.

Novo policijsko uro so uvedli v Kraljevu. Meščani se smejo do polnoči svobodno kretati po cestah.

Dvema hrvatskima častnikoma so odvzeli čin, in sicer majorju tehničnih čet Mileusniću in nadporočniku Nadvorniku, ker sta bila v zvezi s četniki. Oba so izročili sodišču.

Zaradi velikih snežnih zametov zelo trpijo nekateri hrvatske železniške proge. Promet med Zagrebom in Splitom je zaradi visokega, ponekod več ko 2 metra visokega snega, popolnoma prekinen.

Upokojene gledališke igralce bodo lahko še naprej zaposlili pri gledališču, po novi uredbi, ki jo je izdala hrvatska vlada. V beografskem gledališču lahko dobi največ 10 upokojencev službene meste, njihov honorar pa ne sme presegati polovice pokojninskih prejemkov.

Odločno borbo proti črni borzi so začeli v zasadeni Franciji. Ljudsko sodišče v Parizu je pretekli teden izreklo prve obsodbe. Nekateri je kaznovalo z ekskomunikacijo zapornimi kaznimi, sedem obtožencev je bilo pa obsojenih na dosmrtno prisilno delo zaradi izdelovanja in razpečevanja ponarejenih živiliških izkaznic. Takšnih izkaznic je bilo okrog 15.000.

Prebivalstvo Indije se je po podatkih zadnjega ljudskega štetja zvišalo za 15%. Indijci je zdaj že več ko 390 milijonov duš.

Bivši romunski kralj Karol se je za stalno nastanil v Mehiki. Postal je predsednik »Zveze svobodnih narodov«, ki so jo ustanovili v Združenih državah.

Vse premoženje državnih uradnikov in namestencev je popisala bolgarska vlada. Po tem popisu bodo namreč primerjali premoženjsko stanje državnih uradnikov in tako skušali zatirati korupcijo med javnimi namestenci. Če bi koga zalotili pri nepoštenem zaslužku, mu bodo zaplenili vse premoženje.

Profesor Piccard in njegov sodelavec Cosyns, znana stratosferna letalca, ki sta pred leti pristala na slovenskem ozemlju v Prekmurju, sta pred nedavnim odstopovala v Južno Ameriko. V Braziliji se bosta udeležila novega stratosfernega poleta, ki ga nameravata izvesti italijanski major inž. Olivero in pater Puig. S svojim balonom hočeta doseči višino 30.000 metrov.

Hrvatski narode je objavil članek izpod peresa hrvatskega zunanjega ministra dr. Mladena Lorkovića. V svojem članku pravi med drugim, da je hrvatski narod izrazil vojaški narod, čigar zgodovina je ena sama nepretrgana veriga krvavih borb za ohranitev domovine. Nato podrobno opisuje zgodovino vojaškega hrvatskega naroda od bana Jelčića dalje in pravi, da se je z njim prenehal hrvatski vojaški duh, ker je ban Jelčić izgubil vrhovno vojaško poveljstvo. Pozneje se je lotil naroda pacifizem, ki ga je premagal šele Poselavnik z ustalim gibanjem. Hrvatski narod je doživel svoj prerod v skladu s svojimi kulturnimi dejanji in s svojo starodavno vojaško slavo.

Finska ne bo sklenila separatnega mira, kakor poročajo švicarski listi po izjavah v nemških pooblaščenih krogih. V teh izjavah demantirajo takšne govornice in poudarjajo, da je Finska slej ko prej odločena boriti se proti boljševizmu na strani Nemčije do njegovega uničenja in se za vselej rešili neprijetnega mejaša. V Berlinu tudi opozarjajo, da sleherni dan prejemajo iz Helsinkija poročila o slehernem diplomatskem ali političnem ukrepu, ki ga tam izdajo.

Meščanska zaščita so nedavno uvedli v Kruševcu. Meščanska zaščita ponoči straži vse dohode v mesto in pa, da se ne bi v mesto vkradla kakšna sumljiva tuja osea. Služba traja od 6. zvečer pa do 6. zjutraj.

Enkratno podporo bodo dobili vsi srbski državni uradniki, unokojenci, vojni invalidi in vsi ostali, ki prejemajo kakršne koli podpore od države. Podpora znaša 800 do 1200 din in jo je srbska vlada izdala zato, da prikoči ljudem na pomoč pri nakupu živil in kurjave.

Beograjski živalski vrt se obogatila z nekaterimi živalmi, ki so jih dobili iz Ulma v Nemčiji. Med živalmi so severni medvede, enoroga kamela, rjava medveda in nekaj ameriških bizonov.

Novo radijsko oddajno postajo bo dobila Banja Luka. V zadnjem času se je tam mudila posebna komisija pristojnega ministrstva, ki je pregledovala terene za ureditev postaje. Določila je, da bodo postalo zgradili blizu gospodarske šole priključili jo bodo pa zagrebški radijski postaji.

Državno policijo v Srbiji so ustanovili. Policija obsega doosedanje žandarmerijo, mestno policijo in finančno kontrolo. Za poveljnika državne policije je imenovan polkovnik Ljubomir Babić.

Novo kalorično centralo namerava zgraditi hrvatska vlada. Centrala bo oddajala električni tok Bosni, Slavoniji in Sremu.

Nabiralna akcija za volnene izdelke je odredila po vzorcu nemške nabiralne akcije hrvatsko ministrstvo za hrvatske prostovalce na vzhodnem bojišču. Nabiralna akcija obsega prav iste predmete kakor v Nemčiji, volneno spodnje perilo, rokavice, nogavice in osale volnene izdelke. Vsi darovalci predmetov dobe posebno potrdilo, s katerim imajo prednost in razne olajšave pri nakupu tekstilnega blaga.

Začetek pouka na kranjski gimnaziji so spet preložili. Vodstvo zavoda sporoča, da bodo pričetek pouka o pravem času javili.

Kvartanje, igranje domina, biljarda in vseh drugih zabavnih iger po javnih lokalih je prepovedala srbska vlada na predlog notranjega ministrstva. Vsak prestopnik bode kaznovali z denarno kaznijo od 10 do 1500 din. Ista kazen pa zadene tudi lastnika lokala.

Obvezno prijavo posteljnega perila je predpisala srbska vlada z novo uredbi o obvezni ponudbi in izvozu vseh vrst posteljnega perja v Srbiji in Banatu. Vsi prebivalci bodo morali prijaviti posteljno perje tvojdam, ki jih bo za odkup došlo ministarstvo za narodno gospodarstvo.

V kratkem bodo obnovili železniško progo v lbarski dolini. Nova proga bo značilno izpopolnila srbsko železniško omrežje. Železnica je bila svoj čas zgrajena zato, da je razbremenila glavno progo preko Niša v Skoplje.

Nasade soje je pričela propagirati »Uljarica« d. d. za gojenje oljnatih semen in prodajo poljedelskih pridel-

kov v Beogradu v pasovih ob železnici in ob vseh glavnih cestah. Po zapovedi vrhovnega nemškega poveljnika v Srbiji so morali pas 500 m na obe strani važnejših cest in železnice posekati vse dreve in grmičevje, hkrati so jim pa prepovedali gojiti kulturne rastline. Zato so v teh krajih pričeli saditi sojo, ki je nizka kultura in je v tem pasu dovoljena rastlina.

Nemški zunanji minister Ribbentrop je pretekli teden odstopoval v Budimpešto na vabilo madžarskega regenta Horthyja. Njegov obisk je bil uradnega značaja. Tam je ostal nekaj dni. Madžarski listi poudarjajo, da je Ribbentropov obisk manifestacija tesnega sodelovanja in solidarnosti obeh zaveznikov držav. Hkrati poudarjajo, da sta Nemčija in Italija pripomogli do uresničenja madžarskih aspiracij, zato je Madžarska ponosna na to, da se na strani držav osi bori za civilizacijo in proti boljševizmu.

Atentat na visokega uradnika višjegaškega notranjega ministrstva so napravili neznanci. Ravnatelj kabinele notranjega ministra Yves Faringaux se je z vlakom peljal v Pariz, med potjo so ga pa napadli neznanci in ga umorili. Našli so ga ob progi.

Sveča šteje po zadnjem ljudskem štetju z dne 1. decembra 1911. štiri in četrt milijona ljudi. Od zadnjega ljudskega štetja leta 1939, se je prebivalstvo pomnožilo za 200.000 duš.

Hrvatski državni proračun za leto 1942, znaša 141 milijonov kun, to je skupni proračun obse državnih uprave in državnih podjetij. Izmed proračunov posameznih ministrstev je najvišji proračun vojnega ministrstva.

Tudi Spanija je zajel silen val mraza. Snežni viharji so občutno zavili železniški promet v severni Spaniji. Mraz je ponekod dosegel celo 20 stopinj Celzija. Zaradi viharjev se je pripetilo nekaj železniških nesreč. Tako sta dva vlaka trčila, neki drug vlak se je pa iztril. Nesreči sta zahtevali več ranjenih.

Stalna razstava evropske obrti bo odšla v Frankfurtu, središču nemškega obrtništva. Tako so sklenili zastopniki obrtnikov iz evropskih držav na mednarodnem obrtniškem kongresu v Frankfurtu.

Vojaška kosila po gostilnah so uvedli v Nemčiji. Od 12. januarja dalje smejo gostilne in javne kuhinje postrežiti gostom v eni ali dveh jedeh, kakršne pripravljajo vojaške kuhinje vojakom na fronti. Takšna jed se kuhaja v enem samem loncu, kuharice lahko dobe recepte zanje v zavodu za kuharsko umetnost v Frankfurtu. Za vsako takšno jed smejo porabiti največ 50 gramov mesa in 10 gramov masla. Zraven dobe gostje samo še solato ali krompir.

Srbski Rdeči križ je zbral posebno knjižno zbirko 52.327 knjig, ki jo bodo poslali srbskim ujetnikom v Nemčijo. Prav tako je srbski Rdeči križ nabavil 50.000 nemških vadnic in jih tudi poslal ujetnikom v Nemčijo.

V Srbiji vlada zadnje čase veliko pomanjkanje vlakov. Popotniki se morajo največkrat zadovoljiti z živinskimi ali celo s tovornimi vagoni. Zato bodo oblasti zdaj uvedle več vlakov na vseh glavnih progah v Srbiji.

Rudnik Trebča v Srbiji spet redno obratuje, ker ni bil prav nič poškodovan. Zelo pa primanjkuje delovnih moči.

15.000 hektarjev zemlje bodo pridobile leto posejati v Srbiji s sladkornim repom. Te dni so imeli namreč v Srbskem ministru posebno konferenco in ugotovili, da imajo za setev na razpolago dovolj semena. Samo v Banatu bodo s sladkornim repom posejali kar 10.000 hektarov zemlje.

Hrvatska železniška uprava sporoča, da je te dni vzpostavila redni potniški promet na progi Caprag-Topusko-Toplice.

Hrvatski sadilci tobaka smejo v bodočem letu zasaditi 315 milijonov tobanih sadik, torej 15 odstotkov več kakor lani. Prav tako so že določene odločne cene za tobak in sicer od 8 do 32 kun za kilogram tobaka.

Pred dnevi so imeli v Zagrebu zbiralni dan za zbiranje volne v prid hrvatske vojske. V ta namen so ustanovili 28 zbiralnic. Vodstvo zbiralne akcije, ki se vrši po vzvodu nemške, je prevzel državni tajnik v vojnem ministru, inž. Kralj.

Hrvatski državni poročevalski in propagandni urad v Zagrebu prosi, naj vsi Hrvati pomagajo pri zbiranju knjig o Zidih. Knjige so lahko stare ali noveje, pisane v hrvaščini ali ne, vse so dobro došle.

Spodnja Stajerska je do pretekle nedelje zvečer zaključila zbiranje smučij in vseh ostalih potrebščin za vojske na vzhodni fronti. Listi naglašajo, naj vsi tisti, ki imajo na zalogi še kakšno neodano stvar, to takoj oddajo, pa naj si bo še tako majhna in neznatna. Iz vsakega, še tako majhne količine blaga ali volne, lahko napravijo grelece za vojske. Listi pišejo, da spadajo smučij k orožju na vzhodni fronti se borečega vojaka, ker služijo kakor vse drugo orožje v boju proti sovražniku.

Osebnosti

Poročili so se:

V Ljubljani: g. Milan Guček, bančni uradnik, in gđc. Silva Babnikova; g. Vinko Rebolj, bivši mornariški narednik, in g. Frida Triplatova, gostilničarka in posestnica.

Bilo srečno!

Umrli so:

V Ljubljani: 69letni Josip Stupica, trgovec in posestnik; Agnes Hudetova; Angela Kordeličeva; Adolf Pipan, postni inspektor; Aleksander Götzl, podobar in pozlatař; 39letni Miroslav Svetlič; Marija Kozeljeva; Apolonia Novakova, kuharica; Ana Komarčeva; Jože Praprotnik, hišni posestnik; 69letna Marija Černetova, posestnica.

V Moravčah: Marija Detelova.

V Zibitli na Stajerskem: Ljilje Zalomnik, profesor.

Na Vrhniku: Franc Čelešnik, zvanik državnih železnic v pok.

V Mariboru: Terezija Donkova; Viljem Somrak; Ivan Kadunc, policijski inspektor v pok.; Hermina Babnikova; Marijeta Majhova.

V Račinju pri Gorici: Suzana Kranjčeva.

V Javorju: Franc Grošelj, trgovec in posestnik.

V Stražšcu pri Kranju: 71letna Marija Gostinčarjeva.

V Zagorju ob Savi: 56letna Rozalija Juvanova.

V Begunjah na Gorenjskem: Janko Jagodic.

V Malih Poljanah pri Mokronogu: 39letni Anton Činkole, posestnik, gostilničar in trgovec.

Naše sožalje!

Rekord v potrpežljivosti

Neki slabotni, štiridesetletni Spanec si je zadal prav posebno življenjsko nalogo, ki gotovo dosegla rekord človeške potrpežljivosti. Ta možiček, na videz neznatne, v resnici pa železne energije, namerava namreč na roko prepisati špansko enciklopedijo.

Vsako jutro ob osmih vstopi v madridsko knjižnico, vzame iz predala zvezek enciklopedije in ga jame vneto prepisovati. Zvečer se vrača ves zadovoljen domov.

Louis Cubero pa ni čudak, kakor bi morda kdo mislil, temveč zelo inteligenten in blister gospod. Nekod si je hotel kupiti enciklopedijo na obroke, toda ker je imel premalo denarja, mu je niso hoteli dati. Tedaj se je tako razžalostil in tudi razsrdil, da se je odločil, da bo vso enciklopedijo na roko prepisal.

Strokovnjaki trdijo, da bo imel dela dovolj za dolgih 15 let...

Poročni tramvaji

V času, ko v nekaterih mestih tudi več ne vozijo takšni, niti zasebni avtomobili, so bili novoporočenci pogosto v zadregi, kako naj se odpeljejo v cerkev. Lepe, za baržunom obložene oblačnine kočije so že prišle iz mode, pa tudi če bi jih kdo hotel uporabljati, jih ne bi več dobil, zakaj vse so že skoraj predelane.

Občine nekaterih mest v Švici so odobrile posebne poročne tramvaje — ideja, ki ji ne manjka poezije. Takšni tramvaji so posebej za to prilagojeni urejeni. Zelo elegantni so, imajo obložene sedeže in jih lahko uporabljajo samo novoporočenci in svaťe.

Tovarna na morju

Znane so japonske pološčene umetnice, rezbarje in starinske igrarke. Njega dni so takšne izdelke loščili na ladah, ki so jih potegnili daleč na odprto morje.

Tako se je zibala tovarna na valovih; na pološčene predmete, ki so se sušili na krovu, pa ni padel niti prašek in skali gladke površine dragocenega lošča.

Športni tednik

Nadaljevanje iz 5. stolpca

Občutno pa je padlo to število v dvajsetem kolu. Nekač, čez 60.000 ljudi je bilo na prvotnih tekmar, a skoraj polovico jih je pobral domači rimski dogodek (spet je padlo okroglih 275.000 lir). Za eno tretjino se je zmanjšal tudi obisk v drugem razredu. Nekaj je kriv sneg in mraz, nekaj pa tudi sam spored, ki ni bil toliko privlačen; tako je dala v Bologni bitka med sosedoma Bologno in Modeno komaj 3000 gledalcev, in še od teh jih je bilo nekaj iz Modene. Komaj dobrili 100.000 ljudi je šlo gledat dvajseto kolo.

Obrat gre sicer nemoteno naprej. Prihodnje nedeljo bo na sporedu klub zimskega časa trinajsto kolo.

Iz razlogov, ki smo jih uvodoma omenili, se ne da nič poročati o kakih zunanjih zimsko-sportnih rezultatih. Omejitve se je treba torej tudi v tem času samo na nogometne številke. Evo jih nekaj od te nedelje:

Prvenstvo Svobodne Francije. Montpellier-Alès 0-1, Nice-Marseille 1-3, Toulouse-Cannes 0-3.

Švicarska liga: Nordstern-St. Gallen 3-1, O. C.

ŠPORTNI TEDNIK

Predsednik Olimpijskega odbora je umrl. — V polni zimski sezoni omejitve zimskega športa. — Italijansko nogometno prvenstvo. — Par rezultatov od zunaj.

Sredi skoraj popolnega zastopa v mednarodnem športnem obratu je predminil predsednik Mednarodnega olimpijskega odbora grof Baillet-Latour. Doživel je 67 let in mnogo gorja v svojih poslednjih dnevih življenja. V svoji nesrečni domovini Belgiji je užival glas prominentnega javnega delavca, visoko so pa cenili njegovo osebnost v vseh mednarodnih športnih krogih.

Namesto da bi vodil posele v intenzivnih pripravah za olimpijske leta 1944, je moral prestopiti že ogromne težave, ki so bile v zvezi z organizacijo olimpijskih iger 1940; Japanci so se rašili šli krvavo borbo na Kitajskem in so mandat morali vrniti; Finci so se sicer radi volje dali vpriči na njihovo mesto, toda so morali prav tako rebus infektis vrniti častno nalogo, ker je tudi njih prehitela vojna polast. Težko da bo mogel Baillet-Latourjev naslednik misliti na organizacijo prihodnje Olimpijade pred letom 1948.

Medtem gre življenje svoje pot naprej. Prišli bodo gotovo novi, prijaznejši časi, ki bodo dali nove ljudi na tako vidna mesta. In ti novi ljudje bodo prav gotovo znali in utegnili primerno organizirati prihodnje Olimpijske igre 1948. Zasluge pokojnega predsednika CIO za mednarodni športni pokret bo tudi novi čas znal primerno oceniti.

Prelepa snežna belina pokriva naše kraje. Gotovo je tudi v drugih krajih dovolj te zimske blagodat. Kaj vse se ni pisalo in govorilo prejšnja leta osorej o beli opojnosti in o raznih sporedih zimskega športa! Tudi za letošnjo sezono je bilo določeno, da se bo v Garmisch-Partenkirchenu zbral mednarodni smučarski svet — vsaj tisti, ki mu je pot tja do točna. Ali letos se ni pretiravalo v reklamah. In nenadoma je izšel ferman: letošnjih prireditev v tem sicer prijaznem avarskem zimsko-sportnem torišču ne bo. Ne bo jih zato, ker so smučarje potrebne na drugem, mnogo obsežnejšem bojišču, ki se v širino vleče nekaj tisoč kilometrov, približno od Murman-ka do Krima. Po neskončnih ruskih starih pa dovolj prišča in smučarje na prebitek.

Tako mora biti, ko gre borba za res in za vse. Če se protivnik dobro pripravi za neko tekmovalstvo, ne gre, da bi se mu postavil po robu nepravilni in ne dovolj opremljeni. Nasprotnikom četam na smučeh je treba postaviti nasproti prav tako opremljene lastne čete, sicer bi bil njegov nasotk premočan in preočen. In zato so morale na hitro roko vse razpoložljive dosegljive smučarje na vzhodno bojišče; isto pot so ubrale vse prav tako razpoložljive in dosegljive gozdarice. To bo dela po vojni in zaslužka v tej panogi industriji! Zakaj povojna mladost bo prav gotovo tudi hotela okusiti nekoliko bele opojnosti: morda še bolj, ker ji ne bo treba ukvarjati se toliko s športom kot s pripravo za druge cilje, temveč bo mogla uživati sport le zaradi športa samega.

Take melanholične misli nas navdajo v teh sicer odličnih zimsko-sportnih razmerah, ko se ne moremo baviti z načrti za poset naših goretskih smučarjev. Toda ostal nam je Rožnik in Šišenski vrh, pa Polževo seveda, samo ne predaleč v kraj. In ostale so nam, zaenkrat, smučij in gozdarice.

Od zadnjega našega pregleda sta v italijanskem nogometnem prvenstvu minili spet dve celotni koli. V tem času je nastalo v trenutnem položaju nekaj važnejših izprememb.

Enajsto kolo je dalo naslednje rezultate:

Modena-Napoli 1-0, Livorno-Bologna 1-1, Ambrosiana-Juventus 4-1, Lazio-Genova 1-1, Liguria-Roma 0-3, Torino-Milano 1-0, Triestina-Atalanta 0-0, Fiorentina-Venezia 1-3. V drugem razredu je Bari osvojil obe točki proti Lukkanu, Ređani pa so prinesli iz borbe s Pratom domov remis 2-2. — Gorčani so doma dosegli samo 1-1 remis.

Po tem kolu sta se v prvi ligi odtrgali Venezia in Roma z dvema vidnima zmagama na tujih tleh od Tržačanov, se je jim je pridružila milančanka Ambrosiana. V opevde je že šli Torino in Genova kaže tudi, da bo še močvito bodočnosti. — V drugem razredu je Bari nadalje v gladkem vodstvu, dočim je v najbližji skupini tretje. Jega razreda gorško močvito še za eno točko pred svojim najhušim rivalom. Dvajseto kolo je v prvi ligi stvar že bolj razčistilo. Predvsem rezultat tega kola: Napoli-Fiorentina 1-0, Bologna-Modena 4-0, Juventus-Livorno 2-3, Genova-Ambrosiana 6-1, Roma-Lazio 2-1, Milano-Liguria 3-2, Atalanta-Torino 1-3, Venezia-Triestina 2-0. Iz drugega razreda: Novara-Bari 1-1, Flumina-Vicenza 0-1 (pred pet tisoč gledalci). — Gorčani so v Pordenonu zmagali 4-1.

Zdaj sta Venezia in Roma že za tri točke pred Tržačani. Prednje se je postavil s piklo več tudi Torino. Vse kaže, da se bo že sredi borbe vrh razčistil in da se bo tekma za prvo mesto razvijala med Benetkami in Rimom. Seveda, kolikor se da že sedaj stvar predvideti.

Ze prejšnjo nedeljo je bil poset tekme prav dober. Skoraj 100.000 gledalcev na tekmarh prvega razreda (ena tretjina skoraj jih je bila v Milanu na Ambrosiana-Juventus; na blažini je padlo 275.000 lir). Drugi razred je dal tretjino toliko približno tudi tretji razred. Vsega je gledalo prvenstvene tekme v nacionalni ligi okoli 170.000 gledalcev.

Nadaljevanje v 4. stolpcu spodaj

Pomorska bitka v — gledališču

Zabave starih Rimljanov

Gladiatorski boji v rimskih cirkusih. — Nosorog napada slona. — Zoološki vrt na povelje

Utrujen in nejevoljen sedi cesar Nero v razkošno okrašeni cesarski loži. Slab dan ima. Prečul je noč v poplavanju in razbrzdanih zabavah, zdaj ima pa hudega mačka. Če ima povprečen zemljan mačka, trpi sicer njegova najbližja okolica, predvsem žena in otroci, toda hujših posledic ni. Drugače je, če ima mačka vsemogočni cesar...

Zdolgočaseno gleda Nero v areno, kjer se na življenje in smrt borita dva krepka gladiatorja. Kdo izmed njiju bo zmagal? In kdo bo zapisan smrti? Z vročimi očmi in zadržanim dihom spremlja tisočglava množica vsak njun gib.

Kmalu zaorijo kriki, ki napolnijo s silovitostjo vse ozračje. Enemu izmed gladiatorjev se je posrečilo pahnuti nasprotnika na tla in mu vreči mrežo čez glavo. Množica rjove nasladi in zadovoljstva. Vse oči se v pričakovanju upirajo v cesarsko ložo. Nasprotnik, ležeč na tleh, se je junško boril. Zaslužil si je življenje. Množica maha z ruticami. To pomeni, naj bo cesar milosten in naj premaganu podeli življenje.

Cesar je pa drugega mnenja. Utrujen dvigne svojo mesnato desnico in obrne palec navzdol. To pomeni: smrt.

Gledalci store isto. In že se beli pesek arene pordeči s krvjo premaganca...

Sužnji prinese nov pesek; kmalu je arena spet snežnobela. Posebni sužnji se dotaknejo trupla premaganca z žarečim železom, da bi videli, ali morda le še ni živ. Drugi odnese nato truplo pri stranskih vratih v veliko mrtvašnico, ki bo sprejela danes gotovo še mnogo žrtev.

Sto dni je trajal praznik...

Največja strast starih Rimljanov so bile cirkuske igre. Arena je bila za Rimljane nekaj podobnega kakor pri nas nogometno igrišče ali gledališče.

DŽIU DŽITSU

je odlična brezorožna samobramba pred slehernim napadom, je šola za duhoprisotnost in samozavest! Džiu džitsu napravi telo prožno in gibčno ter nadomestuje gimnastiko! Ker ne terja nobene fizične sile, se ga lahko nauči vsaka dama ali gospod. Poučuje ga strokovnjak, Ljubljana, Cesta 29. oktobra, št. 5, dvorišče, desno.

Tam so se shajali veljaki, plemiči, pa tudi revčji k nebrzdanim in razudanim zabavam, ki jih danes ne moremo več doumeti.

Se razvaline rimskega kolizeja so gigantske, da si lahko predstavljamo, kako ogromna je bila ta stavba, ko je še stala. Tudi moderni človek, vajen razenosti, se mora začuditi ob teh navezanih merah. Zda je od na večjega starega rimskega gledališča ostalo samo še okostje...

Stavba je imela šest in sedemdeset obokov; vsak obok je bil vhod zase. Vsak vhod je imel svojo številko, ki je bila zapisana tudi na vstopnicah. Se zdaj se lahko čudimo, kako so znali stari Rimljani organizirati ogromne množice ljudi, saj se je ogromni prostor lahko v eni uri napolnil z 80.000 gledalci.

Cesar Vespazijan iz rodu Flavijcev je prišel graditi ta razsežni in mogočni kolizej. Njegov sin Tit, zmagovalac Jeruzalema, ga je dovršil in otvoril: praznik otvoritve je trajal sto dni.

Cesar in gledališče.

Samo domišljija nam danes lahko oživi tisto, kar so zagrnila stoletja. Če bi kdo v jasni mesečni noči stal na razvalinah kolizeja, ki mu mesec pričarja čudne slike iz davne preteklosti.

V sredini podolgovatega cirkusa stoji velika, razkošno okrašena, z baršunom prevlečena in z dišečimi cveticami posuta cesarska loža. Pravkar je stopil vanjo cesar Tit. Pri kratkovidnosti si je pomagal s brušenim smaragdnom.

V isti vrsti sede lepe vestalke, duhovniki, visoki dvorni uradniki in senatorji. Za njimi denarni mogotci, vitezi, bogataši, bankirji, veletrgovci, podjetniki, dobavitelji rimske armade, in drugi manj in bolj veljavni mogotniki. V tretji vrsti se šopirijo bogati meščani, ki si lahko za drag denar kupijo ugodno vstopnico. In zgoraj, na galeriji valovi množica, ki je najbolj željna boja, krikov in krvi. Čisto na vrhu zidu stoji cesarski mornarji, vihrajo velika, škrlatno rdeča jadra, ki naj varujejo množico pred pekočim soncem.

Kakšna grozotna in veličastna slika, kadar zaame to osemstetisočglavo množico divja strast, da tuli, rjove, vihra z ruticami in divja v krvoželjni strasti.

Junaki dneva: gladiatorji

Gladiatorski boji, trpinčenje in ščuvanje divjih zverj, da so zgrizle sebe

ali pa uboge žrtve, velike pomorske bitke — to so bili prizori, ki so edini lahko ganili čud starega Rimljana.

Tukaj je res divjal boj na življenje in smrt. Kdor je zmagal, je postal slavjenec tedanje družbe, ljubljene rimskih lepotic in rimskega dvora. Tisti, ki je bil premagan, je moral umreti, če ga ni rešila cesarjeva dobra volja.

Posebno strahotni so bili množični prizori bitk z divjimi zvermi, ki so jih nalašč za te dni izstradali, da so bile še posebno krvoločne. V areno so najprej prignali gručo sužnjev, vojnih ujetnikov, zločincev ali — pozneje — tudi kristijanov. Če se je kdo branil, so ga kratko in malo zabodli, ali pa pretepli s korobači, da je mrtev obležal. Kdo ve, ali ni bila to lepša smrt, kakor v čeljustih kakšnega leva ali na rogovi zbesnelega bika... Šele nato so odprli vrata, vodeča v kletke divjih zverj. Rjoveč in besneč so se vrgle na uboge žrtve, trgajoč jim živo meso s telesa... Po tem strašnem prizoru so morali vso areno posuti z novim belim peskom in dišečimi vrtnicami. Cesar ni dolgo prenesel vonja po krvi...

Junaki dneva so bili poklicni, tako rekoč 'profesionalni' gladiatorji. Te so učili v posebnih vojašnicah; njihov 'managerji' so služili z njimi ogromne vsote denarja, pa tudi sami so si lahko z enim samim zmagovitim nastopom priborili slavo in premoženje za vse življenje.

V gladiatorskih vrstah so se zbirali vsi mogoči ljudje. Izgublenci, pustolovci, nekdanji zločinci, ki so si mogli z uspehom v areni oprati čast in rešiti življenje; pa tudi vrli, mladi, stasiti dečki, ki so si želeli slave in denarja.

Slava, ki jo je užival zmagovalac, je bila še večja, kakor slava, ki jo uživalo današnji športni prvaki. Pesniki so ga opevali v dolgih, sladkih pesnitvah, rimske lepotic so si šepetale njegovo ime, preden so legle spat, na vrlih, lončkih in dragocenih posodah se je blestelo njih ime. Trgovci so prodajali posebne prstane z imeni zmagovalcev.

Gladiator je moral priseči, da se bo dal 'poteptati s kolom, prebosti z železom in sežgati z ognjem', če bo premagan. Na predvečer iger so dobili gladiatorji tako imenovani 'ceno libero', razkošno in imenitno večerjo, kjer so se lahko napili in naedli do mile volje. Marsikdo izmed njih ni slutil, da večerja zadnjikrat v svojem življenju.

Boji prihodnji dan so se pričeli s povorko gladiatorjev. Korakali so strumno mimo cesarjeve lože, poječ svojo himno: »Ave, Caesar, morituri te salutant!« (»Ave, Cesar, gredeč v smrt, te pozdravljamo!«)

Nato so se pričele igre, sprva prav nedolžne, toda čedalje bolj divje in krvave. Množica je zadrževala diha, dokler ni eden izmed gladiatorjev obležal na tleh. Če se je hlabro boril, je še imel nekaj upanja do življenja. Gorje, siromaku, če je bila množica

razdražena, željna krvi in smrti. Moral je umreti...

Panem et circens!

Ne moremo si predstavljati, kako razkošno in dovršeno tehnično je bil urejen starodavni cirkus. Z enim samim gibom so lahko dvignili iz tal eksotični vrt, po katerem so se sprehajale divje zveri. Prav tako so lahko poplaval areno, in na galejah, ki so priplule, so se razvijale prave pomorske bitke.

V pričetku petega stoletja je skočil v areno neki orientalski menih, hotel ustaviti gladiatorja, ki sta se borila. Razsrjena množica ga je raztrgala na koščke. Kmalu nato je pa cesar Honorij prepovedal gladiatorske igre. Ščuvanje divjih zverj je trajalo še v prvo polovico šestega stoletja. Kolizej je preživel tudi to dobo. V zgodnjem srednjem veku se je pričela mogočna stavba rušiti. Zob časa tudi njej ni prizanesel. Beneška palača in še druge velike stavbe so sezidane iz kamnja kolizeja. Papeži so utavili podiranje, skušajoč ohraniti impozantne razvaline. To se jim je tudi do neke mere posrečilo.

Kako smo dobili kisl zelje?

Ta ali oni bi mislili, da je kisl zelje tako rekoč od vekomaj, toda to ni res. Stari Grki na primer zelja, ne navadnega, ne kislega, niso hoteli jesti, češ da je to krma za živali. Drugače stari Rimljani.

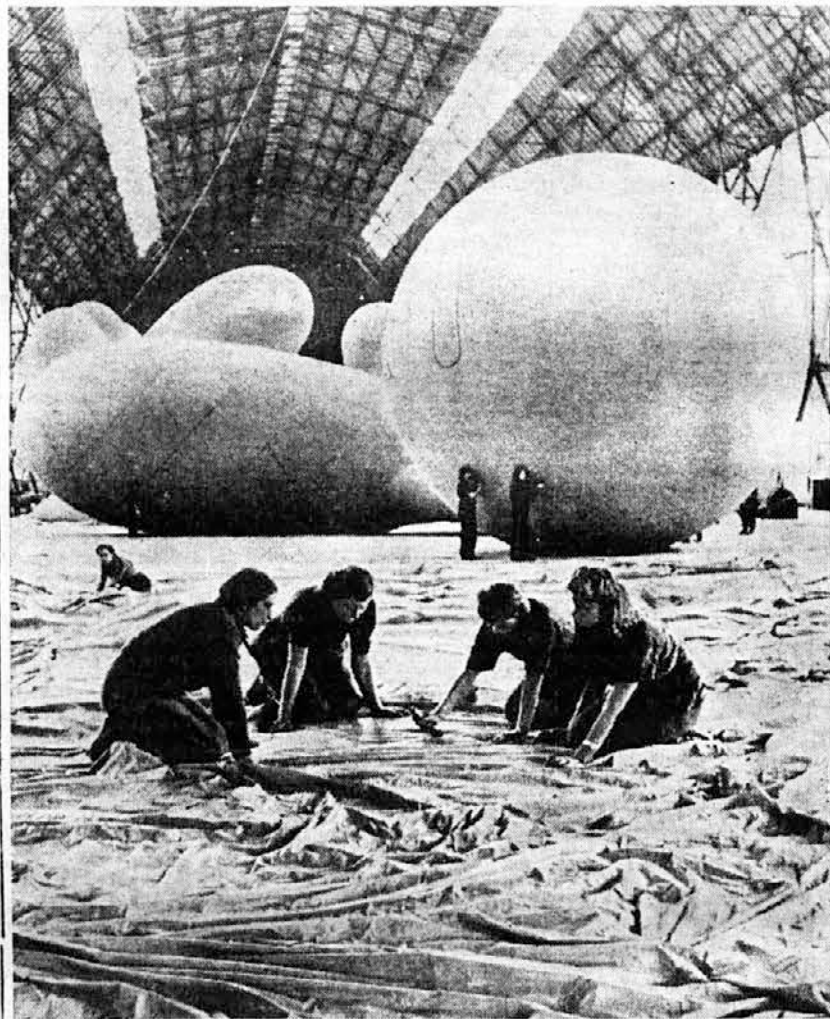
Stari Rimljani, znani sladokusci, so znali ceniti zelje kot zelo okusno jed.

La prodigiosa nuotatrice danese Ragnhild Hveger; la giovine campionessa di «crawls» ha riportato oramai quara ntadue trionfi mondiali. — Čudež v plavanju, mlada Danka Ragnhild Hvegerja, ki je požela v «crawlu» že dva in štirideset svetovnih rekordov.

Prigionieri di guerra russi aiutano a costruire ricoveri invernali davanti a Leningrado. — Ruski ujetniki pomagajo graditi zimska stanovišča pred Leningradom.

Anche le delicate mani di donna rendono grandi servizi all'industria di guerra. Ecco un gruppo di operaie, addette alla costruzione di palloni frenati, in una fabbrica tedesca. — V vojni industriji pomagajo tudi ženske roke, čeprav so še tako drobne. Gornja slika nam kaže delavke v neki nemški tovarni za zaporne balone.

Jedli so pa samo sveže zelje, bodisi kuhano, bodisi v solati. Vojaki cesarja Tiberija so na vojne pohode nosili s seboj velike kamnitne vrče, napolnjene z zeljem. To so bile menda prve zeljate konzerve na svetu.

Ko so se nekoč povzpeli čez Alpe, se jim je vse zelje skisalo. Ker pa ni bilo drugega živeža, so zelje vceeno razdelili med vojake; ti so ga poskusili, in glej: zdelo se jim je tako okusno, da so kmalu pričeli zelje nalašč kisati. Tako smo dobili kisl zelje, ki je še danes — kajpak z mastno kranjsko klobaso — med najbolj priljubljenimi slovenskimi jedmi.

Koliko tehta ljubezen?

V Newyorku je psiholog dr. Winston Palmer na široko raziskoval težo raznih občutkov, še posebno ga je pa zanimala teža ljubezni. Profesor namreč trdi, da vpliva na človekovo težo ne samo telesna, ampak tudi duševna hrana.

Preiskal je dve sto moških in žensk, ki so sami zatrjevali, da so do ušes zaljubljeni. Za vsak primer je točno vodil sleherni razliko v teži in je ugotovil, da pregovor, ki pravi, da ljubezen človeka osuši, ne drži.

Zaljubljeni moški so na teži veliko več pridobili kakor pa ženske, in sicer so moški v osemih tednih pridobili 432 gramov, medtem ko so ženske pridobile samo 200 gramov. Mogoče ženske niso pridobile na teži toliko kakor moški zaradi tega, da si ohranijo svojo vitko linijo. Rezultat tega raziskovanja je pa, da tehta ljubezen vsak dan približno 4 do 8 gramov.

Napoleon I. in brzjav

Brzjav je danes eden izmed najvažnejših vojnih aparatov. Zanimivo je pa, da se je Napoleon I., eden najmočnejših vojskovodij o njegovem pomenu zelo 'urezal'.

Naravoslovec Sömmerring je leta 1809 sestavljal prvi električni brzjav, ki je pri proizvodnji plina pri elektrolizi vode oddajal posebne znake. Ko so leta 1809 ta aparat pokazali v Parizu cesarju Napoleonu I., ga je odklonil, češ da je za vojaško svrho neuporaben. Dejal je samo: »Fantastična ideja!«

Preizkušnja 'jeklenih živev'

Neki madžarski nogometni igralec se je rad pohvalil, da ima jeklene žive in da ga prav noben dogodek ne more spraviti iz ravnotežja.

Njegovi prijatelji so ga že večkrat skušali prestrašiti, ali ga kakor koli drugače potegniti, toda vselej je zmagal nogometaš s svojimi jeklenimi živci.

Naposled ga je pa le nekdo pošteno potegnil. Stavil je z njim za precej visoko vsoto denarja, da ne bo mogel prestati živčne preizkušnje, čeprav je zelo nedolžna. Postaviti bi se moral pod kap, iz katerega kaplja voda v mrzlih kapljicah. Vsako sekundo bi kapnila kapljica deževnice na golo nogometaševo glavo. Tako bi moral stati pet ur, da bi stavo dobil.

Kajpak je nogometaš z veseljem stavo sprejel. Ko je pa stal komaj dve uri in pol, je postal že tako živčen, da je rajši izgubil stavo, pa tudi slavo 'nezlomljivih živev'.

Nekdaj je bilo lepo...

Če je sredi osemnajstega stoletja kdo iz premožnejše družine nevarno zbolel, ali pa če je v kakšni hiši ležala porodnica, so posuli vhod v hišo, pa tudi vso cesto vzdolž hiše dvajset centimetrov na debelo s slamo, da bolnik ne bi slišal kočij, ki so drdale mimo in odmevale po tlaku.

Zakon — kazen v Siamu

Siam, kateremu tudi ni prizanesla sedanja vojna vihra, ima zelo čudne navade in običaje. V Siamu ne najdemo na primer tako imenovane 'stare device'.

Kaznjeneec, ki je zagrešil kakšen zločin, si lahko takoj odkupi svojo kazen, če se ga katera izmed slamskih deklet usmili in se odloči, da se bo z njim poročila. Jetnik postane takoj svoboden in uživa svobodo tako dolgo, dokler se njegova žena ne pritoži in ne vloži ločitvene tožbe. Zato so takšni zakoni zvečina zelo srečni.

Dekleta si izbirajo svojega moža vsak mesec na določen dan. Moški ne sme nikakor dekletu želje odreči, zakaj s tem se za zmerom odpove svobodi.

ŠIROM PO SVETU

Krušne nakaznice so uvedli tudi v Bukaresti. Na nakaznice bodo ljudje lahko kupovali kruh samo pet dni v tednu, dva dni bodo pa morali jesti polento.

Huda železniška nesreča se je pripetila blizu postaje Haydar Fasih v Turčiji. Iztril se je potniški vlak, ki vozi med Carigradom in Ankaro. Pri nesreči se je hudo poškodovalo 23 ljudi. Promet na tej progi je za nekaj časa prekinjen.

Tudi v Turčiji so ustanovili prehranjevalni urad. V kratkem pričakujejo racionirano prodajo kruha.

V Budimpešti so te dni zaprli 450 ljudi, med njimi 150 Židov, ker niso imeli nobene legitimacije. Med Židi so bili zvečinoma begunci iz Galicije, ki so vohunili in razširjali protidržavno propagando.

Zaradi slabe letine smejo trgovci na švedskem prodajati samo enotno krušno moko, ki ji je primešan samo majhen odstotek krompirja. Prav tako bodo odslej v švedskih gostilnah in javnih kuhinjah postregli gostom samo z eno vrsto jedi, in sicer po enotnih cenah.

Zaradi izredno visokega snega so v Španiji ukinitili na nekaterih progah vlake. Vlaki, ki še vozijo na progi Madrid-Saragosa, imajo po navadi okrog 17 ur zamude. V Saragosi je divjal te dni tako hud snežni vihar, da je izdiral celo telefonske drogove in drevesa.

»Der Neue Tag«, nemško glasilo v Pragi, poroča, da je vojaški urad izdal odlok, po katerem bodo tudi v Češko-Moravskem protektoratu zasegli vse smuči in vso k njim pripadajočo opremo. Trgovci ne smejo več prodajati smučij zasebnikom, prijaviti morajo pa vso dozdano zalogo. Vse smuči, za katere velja gornja odredba, morajo lastniki oddati v teku 24 ur.

Ljubezen po navodilih

Napisal K. Günther

Peter je bil zelo boječ. Vzel je sušno sliko v roke in ji pogledal globoko v oči. »Ljubim te!« je dejal. »Ali se hočeš z menoj poročiti?«

Potem je čakal in čakal, vendar se Suzi ni ganila in tudi ni odgovorila, ker pač slike navadno ne govorijo. Tedaj je tudi Petra že minila potrpečljivost. Postavil je sliko nazaj na nočno omarico, vstal, se oblekel in odšel v službo.

Med poljo je premišljeval. »Zakaj ji tega ne morem v obraz povedati?« se je jezil sam nase. »Zakaj vselej, ko jo od daleč zagledam, postanem rdeč in začnem ječati? Zakaj, zakaj vse to? Če bo šlo tako dalje, sploh ne bom dobil žene.«

Petrova pot do pisarne je držala tudi mimo velike knjižarne. Tisto jutro je kakor vkovan obstal pred izloženim oknom. Pred seboj je zagledal knjigo z naslovom: »Kako dosežeš uspeh pri ženskah? Moč sugestivne metode in praktični primeri.«

Naslovna slika je predstavljala mladega moška, obdanega z množico žensk, ki ga gledajo z različnimi izrazi na obrazih.

Peter je bil navdušen. V mislih se je odločil, da prihodnjo soboto zvečer in naslednjo teden kupi knjigo.

Takoj v pisarno je hitro prebral prvih dvajset strani. Knjiga se mu je zdela odlična. »Tudi vi imate lahko uspeh pri ženskah!« je napisala pisateljica. »Tudi Casanova je bil v začetku boječ!« je dodala dalje. »Ženske ljubijo moč, prednost in samozavest. Te možnosti tiče v vsakem moškem, tudi v vas! K temu vam bo pripomogla samo avtosugestivna metoda. Treba jo je pa vaditi, kakor vadi bokser svoje mišice. Vsako jutro, vsak popolden in vsak večer, po večkrat zamrmrajte sami pri sebi: »Prednost sem, prednost sem!«

Vselej, kadar se vas bo lotila vaša slabost in boste boječ, zašepetaite: »Prednost sem!« Kmalu boste opazili, kako bo slabost kakor težek kamen odpadla od vas in prosti boste.

Peter je bil očaran. Kjer koli je hodil, povedal je nosil s seboj to čudno knjigo. Nepristojno se je util in mrmral sam pri sebi bodrilne besede.

Po enem tednu se je Peter že čutil bolj močnega, da je napisal Suzi pismo in jo prosil za sestanek. Seveda se je pa prej trikrat postavil v kot sobe in dvajsetkrat zamrmral: »Najboljši pišec ljubezenskih pisem sem!«

Takoj drugi dan je prejel odgovor. Suzi je prišla in obljubila, da bo prišla na sestanek. Peter je kar norel od veselja. To je bil torej začetek! To je bil prvi veliki uspeh njegove knjige.

Tedaj se je še bolj zakopal v knjigo in pregledal poglavje V., kjer je pisateljica dajala nasvete za izavo ljubezni. »Nikdar ne smete ženski izjaviti ljubezni v tramvaju ali pa na kakšnem drugem takšnem prav nič romantičnem mestu. Ženske ljubijo romantiko! Izberite za izjavo svoje ljubezni zvezdasto noč, klopi v parku ali lunino svetlobo!«

Peter je odprl koledar in pogledal, kdaj bo polna luna. Čez dva dni. Torej ravno prav.

Suzi je sedela na klopi v mestnem parku. Peter je metal drobtinice zlatim ribicam v ribnik. V svojem levem žepu je nosil knjigo z ljubezenskimi navodili. Suzi je molčala, Peter si je pa razbijal glavo. Kako je že bilo napisano v poglavju I. »Prvo zbližanje!« Hvala bogu, prav zdaj, v poslednjem trenutku, mu je šinilo v glavo: »Najboljši uvod je duhoviti humor.«

Peter se je obrnil nekoliko na levo in dvajsetkrat po vrsti zamrmral: »Jaz sem duhovit, duhovit, duhovit! Pomagalo je...«

Postavil se je h klopi, čisto na Suzino stran in pritajeno dejal: »Gospodična Suzi, ali bi ob vas mogoče dobila prostor bančni uradnik?«

Delce se je nasmehnil in boječe dejalo: »Kako, mislila sem, da ste v službi pri nekem mizarškem podjetju.«

Petra se je lotil obup. Tako torej ne bo šlo, si je mislil. Torej ne smem več govoriti, temveč jo objeti in poljubiti. Kako je že bilo napisano v poglavju II. »Ženske ljubijo dejanja. Poljub največkrat pove več kot tisoč besed.«

Kaj pomaga, ko se ga je pa spet lotila boječnost. Roke so mu ko svinec visele ob telesu, če se je še tako trudil, jih ni mogel dvigniti.

Tedaj je Peter spet poskušal z avtosugestijo. Stopil je nekoliko stran, vneto metal ribicam drobtinice, v resnici pa pritajeno šepetal: »Prednost sem!«

Ko je to ponovil najmanj dvajsetkrat, se je obrnil in hotel stopiti k Suzi. Tedaj je obstal. Zdelo se mu je,

Iz življenja pod morsko gladino

Tudi ribe lahko utonejo

Nekatere ribe morajo za svoj obstanek celo plezati po drevesih

Bržčas vas zanima, ali ribe tudi spe? Človek namreč ne more domniti, da bi na svetu sploh moglo živeti bitje, ki nikdar ne bi spalo. In vendar ribe prav za prav ne spe, temveč si samo kdaj pa kdaj odpočijejo. V vodah, kjer posimi zmanjka hrane, ribji organizem kratko in malo odmre do spomladi. Dokler se živilska shramba v morju spot ne napolni, ribe spe, takoj nato pa spet odide, da ne bi zamudile pogrnjene mize matere narave, ki jih je povabila na kosilo.

Tune so pa celo edinstvene med ribami. Te ribe namreč niti ne počivajo, kaj šele, da bi spale.

Naravoslovci, ki so proučevali življenje rib, so ugotovili, da ribe sploh ne poznajo bolečin. Zato jim tudi trnek, ki se jim zadere v zgornjo čeljust, ne povzroči bolečine, in po mnenju naravoslovcev torej ribiči rib prav nič ne mučijo.

Svojevrsen občutek pa imajo ribe za vodni tok. Ta občutek je najmočnejši in tudi najvažnejši. Ribja, ki ne bi imela muhastega vodnega toka tako rekoč v »merzinu«, sploh ne bi mogla dolgo živeti. Prej ali slej bi se zadela ob skalo in za zmerom izginila v globini. Prav zaradi tega poznavanja toka tudi ribe v akvariju, čeprav so slepe, nikdar ne udarijo z glavo ob steklo. Zmerom namreč tako plavajo, da jih tok zanese okrog.

Skoraj v vsakem romanu, ki se godi

na ladjah, ki plovejo po južnih morjih, bomo o ribah, ki visoko skačejo v zrak in o njih nekateri ljudje mislijo, da zmajo letata. Prav tako ljudje mislijo, da je ribam takšno skakanje v zabavo, kakor je njim, ki to gledajo. V resnici to pomeni čisto nekaj drugega. Navadno jih v vodi zasleduje močna nasprenica, ki ji ne morejo drugače ubežati, kakor s skokom iz vode. S tem ji prekrizajo račun. Nekatere sladkovodne ribe, ki tudi skačejo iz vode, pa skačejo za žuželkami, ki letajo tik nad vodno gladino. Seveda je pa to skakanje za ene kakor za druge zelo naporno.

Se bolj čudno in nerodno je obdaruvala mati narava ribe, ki žive v morju ob zahodnoafriški obali. Tem ribam zrastejo poleg plavuti še neki nogam podobni izrastki, s katerimi lahko hodijo po suhem in celo plezajo po drevesih. Kadar divja v njihovi podmorski deželi lakota, kratko in malo zlezajo na suho, splezajo na drevesa in se hranijo z neko posebno vrsto žuželk, ki žive v tistih krajih. Seveda jim pa te, prav nič ribje umetnije bržčas niso bogve kako pri roki.

Posebne vrste rib so tudi tako imenovani labirinti, ki lahko celo utonejo, kar za ribe ni prav laskavo. Te ribe potrebujejo za življenje zelo veliko kisika, če jim ga pa primanjkuje, utonejo.

Ali lahko ribe slisajo? Tudi s tem so si učenjaki že belili glave. Prišli so

do spoznanja, da ima vsaka neka vrsta rib zelo slabo razvit sluh, v splošnem pa ribe tega organa nima in ga tudi prav nič ne potrebujejo. Notranje uho pa imajo vse ribe, vendar igra samo vlogo organa za ravnotežje. Po tem organu lahko spoznamo njihovo starost. Na pogled je podoben belemu kamenčku. Na njem so jasno vidne posamezne črte, izmed katerih jasnejše pomenijo preživetje zimo, motnejše pa poletje. Torej približno tako kakor pri deblih dreves. Po njih lahko presodimo, koliko pomladi šteje kakšna ribica.

Ribiči, ki love ribe na odprtem morju, dobro vedo, da ribe, ki jih potegnejo iz velikih globin, takoj, ko pridejo na zrak, nekako upadejo in niso nič več tako lepo napete. Tiste ribe pa, ki stalno žive na zgornjih površinah morja, se prav nič ne spreminjajo. To je nov dokaz, da je vsaka riba ustvarjena samo za tisto globino, kjer ji je mati narava odkazala njen življenjski prostor. Če pride iz njega, njeno telo ne prenese večjega vodnega pritiska, zato upade.

Pri iskanju hrane se nekatere ribe posebno roparice, poslužujejo svojih oči, druge svojega vonja, večina pa nekake posebne nagona, ki bi mu lahko rekli nagon za prehrano. Vsaki ribi je torej narava podarila takšne zmoglosti, kakršne potrebuje v predelu, kjer živi.

ZREČALO naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 8 lir

Sedem poglavitnih grehov naše gledališke uprave

1. Da imata oba Talijina doma sama eno blagajno.
2. Da se zato pri tej blagajni istočasno prodajajo vstopnice — ob nedeljah in praznikih — celo za 4 predstave.
3. Da ne loči prodaje vstopnic za tekoči program od prodaje vstopnic za sledeči program.
4. Da ob takem navalu, kakor ga je gledališče danes deležno, ne razširi čas prodaje vstopnic na vse dopoldne oziroma na vse popoldne, kakor je to navada v vsemestih.
5. Da kdaj pa kdaj pozablja pri skrbeti redarja, ki bi skrbel za red in disciplino med čakajočimi, ki si ob navalih na gledališko blagajno poredka naravnost žele.
6. Da zaradi gornjih nedostatkov pospešuje prerivanje, umestne in neumestne epizake in zabavljuje.
7. Da se brez usmiljenja do ozeblin in kurjih odes igra s potrpežljivostjo gledališkega občinstva.

Grob.

Ali mi boš brala?

Zahajam k družini, kjer imajo šestletnega fantka. Kadar pridem, že priče s knjigo v roki in me zaupno vpraša:

»Ali mi boš brala?«

Fantek namreč zelo ljubi knjige, želi si jih za Miklavžovo in Božičkovo darilo. Potem prosi vsakega, naj mu čita in čita. Pa mu ni vse enake všeč. Otroci so silno kritični. Nekaterih stvari se ne naveliča, brati mu jih moraš še in še. Zelo mu je všeč pravljica Božene Nemcevo »Pogumni Mikež«, ne mara pa pravljice »Hu doba matie«.

Ima tudi več slikanic za najmlajše. Te pa žal niso zmerom najboljše. Pri neki slikanici si je otrok ogledal slike, ko sem mu pa prečitala besedilo, je izjavil, da to ni lepo. Seveda šepavi verzi, kakor na primer:

Za Maro je skoraj nič,
Al za mene je dober komadič

ali pa:

V lovi me! primi, daj
Zeta imam! Evo sedaj

ne sežejo otroku do srca. Pa pravo pisne napake! Teh kar mrgoli! Otrokom, ki že sami čitajo, to nikakor ni v prid.

Naši založniki bi se morali zavesti, da za otroke ni vse dobro, samo da je. Otrokom, tudi našim najmlajšim, moramo nuditi zmerom lepe čtivo v čistem materinem jeziku.

Slikanice, ki prinašajo zmrevarjene besedilo v skrajno slabi slovenščini, se hitro naveličajo in jih ne ljubijo.

L. R.

Usmiljenje do ptic

Spet je tukaj zima s svojim mrazom, ki je vsem, zlasti pa siromakom zelo neprijeten. Zima je čas, ki prisili tudi uboge ptičke, da prihajajo v trumah do hiš, trkajo na okna in prosijo usmiljenja srea za hrano. Marsikje trkajo zaman, saj nekateri ljudje še zase nimajo, kaj šele, da bi potrosili ubogim ptičkom kaj za zob, čeprav bi radi.

Zemlja je zmraznjena in pokrita s snegom, pot do črvičkov je zaprta, žuželk v zraku ni; kje naj dobijo ubožci hrano, da ne poginejo od lakote? Tako premišljujemo sem šla zadnjič po neki ulici ljubljanske predmestja. V premišljevanju me je zmotil vrišč, ki je prihajal od neke hiše. Ozrla sem se in kaj sem videla?

Na verandi pritične hiše se je gnetla ob oknu trojica otrok in natesala zrna v ptičnico na zunanji strani okna. Samo videti bi morali, koliko ptičkov je čakalo na drevju okoli hišice! Gotovo je bila takrat ura, ob kateri so običajno dobivali hrano.

Hvaležno sem se še enkrat ozrla na malo trojico ob oknu in ravno šele videla, kako je skrbna mamica zapirala okno. Zadovoljno je gledala svoje malčke, ki so pritiskali male noske k šipam, da bodo videli ptičke, ki bodo prišli zobat natresena zrna.

Zavila sem v drugo ulico z željo, da bi bilo še mnogo pticam, ki bi potresali zrna ubogim ptičkam, da nas bodo spomlad spet razveseljevale s svojim petjem in pobirale z drevja škodljivi mrčes.

M.

Času primerna dresura

V bližini Toulona na Francoskem so kmetje v zadnjem času opazili, da jim neznani tat odnaša kokoši in zajce, pa tudi druge domače živali. Tatvine so se vrstile dan za dnem, kmetje pa se prednega tataru nikakor niso mogli izslediti.

Naposled je neki delavec prišel pozno ponoči domov in videl, kako je iz njegovega kurjaka pravkar neka temna nizka senca potegnila kokoš. Počasi se je plazil bliže in presenečen ugotovil, da je tat štirinožec, in sicer pes.

Vse drugo so ugotovili pri preiskavi. Arthur Cabasse, ljubitelj psov iz sosednje vasi, je bil izreden jelec. Zadnje čase pa seveda racionaliziranje življenja njegovemu velikemu želodcu ni šlo v račun. Zato se je odločil, da bo zadržal štirinožce tatove. Svojih enajst psov je v nekaj tednih spretno navadil kraje in tako vsak dan kljub racionaliziranju mesa, jedel kurja in začrta bedra. Zdaj je njegovih psov din konec. Moža so namreč zaprli, njegovih enajst psov pa oddali društvu za varstvo živali.

Iznenadeni samotar

V širnih gozdovih, ki obdajajo Bruselj v Belgiji, živi že več let Jožef van Praet. Baje ima za seboj dogodivščin polno življenje. Najprej je bil učitelj, potem je odšel kot kolonist v Afriko. V prejšnji svetovni vojni se je vrnil v domovino in se dve leti boril na različnih bojiščih. Doživel je doti hudega pa tudi dobrega in se pred šestimi leti odločil, da bo preživel stara leta v samotni ter se spokoril za svoje grehe. Odšel je iz mesta in trideset kilometrov od Bruslja sredi gozdov začel novo življenje. Ni se menil za nikogar in se je preživljal skoraj izključno z darovi narave.

Zdaj je pa samotar doživel gotovo največjo dogodivščino svojega burnega življenja. Nekega dne je zaslišal pred svojo, iz vej zgrajeno kočo, topot konjskih kopit. Zlezel je iz koče in zagledal pred seboj dva nemška vojaka na konjih. Vojaka sta mislila, da imata opravka s kakšnim ubežnikom in sta zato samotarja na dolgo

ko da še nekdo šepeta. Od strani je pogledal Suzi, ki se je nekoliko obrnila stran in zapazil, da ima priprte oči in vneto mrmra: »Vpliv imam na moške, vpliv imam na moške!«

Peter se je začudil. »Od kod ste pa pobrali te besede?« je vprašal.

Suzi je zardela do ušes. »Iz neke knjige«, je priznala. To reči je potegnila iz torbice knjigo, ki je bila za las podobna Petrovi, samo da je bil na njej naslov: »Kako si pridobim vpliv na moške?«

»Ah, torej ste tudi vi oboževalka sugestivne metode?« je vprašal Peter in potegnil svojo knjigo iz žepa.

»Krasna knjiga je to,« je pohvalila Suzi. »Kaj pa piše pri vas pod poglavjem III?«

Peter je listal in prebral: »Ob luninem svitu v parku!« Najprimernejši in najučinkovitejši v teh okoliščinah je poljub!

Tudi Suzi je pogledala to poglavje in prebrala. »Prvi poljub sme trajati samo pet sekund!«

»Torej,« je dejal Peter in zardel. »Daj,« je dejala Suzi in še bolj zardela.

Potem sta se poljubila.

in široko zasliševala. Kmalu sta se pa prepirala, da imata pred seboj moškega, ki o najnovejših dogodkih na svetu še prav ničesar ne ve. Jožef van Praet namreč ni vedel, da je v zadnjem času Evropo spet zajela vojna vihra in da so se meje evropskih držav korenito spremenile. Tako tudi ni vedel, da so njegovo domovino zasledili Nemci. Njegovo presenečenje je bilo velikansko, kljub vsemu je pa zadržal radovednost in ni ničesar vprašal po razvoju nadaljnjih dogodkov v svetu in izjavil, da bo še dalje živel v samotni, če se prav svet narobe obrne.

»Jeklena postelja«

Pred nedavnim je švicarski patentni urad izdal enega izmed svojih najnovejših modelov za varstvo proti napadom iz zraka. Novi patent je vse hvale vreden, ker omogoča, da se človek tudi v postelji počuti varnega.

Patent je iz dva metra dolge in 120 metra široke jeklene cevi, v katero je udobno vdelana postelja. »Jeklena postelja« ni samo zavarovana pred vsemi izstrelki, temveč človeka varuje tudi pred rušilnimi se židovi. Izumitelj tega patenta se je v dokaz, da je njegova »jeklena postelja« res varna, dal vreči z dve nadstropji visoke hiše na cesto in živ in zdrav prišel iz postelje ter se pokazal občudovalcem.

Prijateljstvo premaga tudi leta

V vasi Saint-Frontu v francoskem okraju Haute-Loire sta nedavno prijatelji skupaj praznovali svojo stoletnico.

Marie Pelladova se je rodila 21. decembra 1840., Virginie Machabertova pa 31. decembra 1840. Obe dekleti sta se kot otroka skupaj igrali, hodili skupaj v šolo, se skoraj ob istem času poročili z bratoma druga druge in tako postali svakinja. Vse svoje življenje sta morali trdo delati, ena kot gospodinja, druga pa v neki pletilni tovarni. Pred kakšnimi dvajsetimi leti sta odšli v pokoj in odtlej ju preživljajo njuni otroci. Zdaj sta skupaj praznovali svojo stoletnico in upata, da ju bo skupna usoda tudi dalje spremljala.

Bistroumen nečak

Na dunajskem sodišču so pred nedavnim obsojili na več let ječe 30letnega Alberta Fitza, ker je vlomil v stanovanje svoje tete in napravil precej škode.

Prebrisani nečak je sporočil svoji teti, da bo z večernim vlakom prišel njen mož z nekim vojaškim transportom na Dunaj. Zena je odšla od doma in vso noč čakala na postaji. Medtem je nečak vlomil v njeno stanovanje z namenom, da ji bo vzel — oblačilno nakaznico. Ker je bila pa nakaznica slučajno v skrinjici, kjer je teta hranila tudi dragulje, je vse skupaj odnesel. Seveda pa ni bil toliko prebrisan, da bi ušel kazni, ker so pač vsi znaki kazali, da je tatvino on izvršil.

Otipljiv dokaz

Pred sodnikom sta se znašla dva kmeta. Prvi je obtožil drugega, da mu je ukradel prašiča. Sodnik je vprašal prvega:

»Ali lahko dokažete, da vam je sosed ukradel prašiča?«

»Seveda,« je odgovoril kmet. »Saj lahko pripeljem pričo, ki ga je videla, ko je kradel.«

»Kako se boste pa vi branili,« je vprašal sodnik obtoženca.

»Jaz pa lahko pripeljem dvajset pričo, ki me niso videli, da sem kradel,« je modro pojasnil obtoženec.

»Potem pač ne morem pomagati,« je razsodil sodnik. »Dvajset pričo je več ko ena,« in je obtoženca oprostil.

Otroška logika

Nemnanec je srečal na cesti otroka, ki je jokal, kolikor mu je grlo dalo.

»Zakaj pa jočeš?« ga je vprašal neznanec.

»Zato, ker sem izgubil liro, ki mi jo je mati podarila,« je ihtel povedal otrok.

»Tu imaš liro, pa nehaj jokati,« je dejal neznanec in pomolil detku liro.

Komaj je pa deček spravil denar v žep, že se je znova začel na vse grlo dreti.

»Zakaj pa zdaj spet jočaš?« ga je začudeno vprašal neznanec.

»Zdaj pa jokam zato, ker bi lahko imel dve liri, če ne bi ene izgubil,« je povedal deček.

Ce pride pravi kritik

Holandski slikar David Gerard (1400. do 1523.) je nekoč na svoji razstavi slik razobesil tudi sliko, predstavljajočo dirjačega konja. Slikar se je sprejel na množico občudovalcev, da bi na lastna ušesa slisal kritiko. Postal je tudi pred omenjeno sliko in zapazil, da jo neki izvošček prezirljivo ogleduje.

»Vidim, da vam slika ne ugaja,« je radovedno nagovoril izvoščka.

»Prav gotovo ne,« je odgovoril izvošček.

»Pa vendar je ena izmed tistih, ki jih ljudje najbolj občudujejo,« se je spet potegnil za svoje delo slikar.

»Ne vem, zakaj jo tako občudujejo,« je vztrajal pri svojem izvošček, ki slikarja ni poznal. »Samo pogledjte, kaj je naslikal ta neumni slikar. Konju iz gobca teče pena, čeprav nima ušes med zobmi. To reči se je zamejel in odšel.«

Slikar je molčal. Komaj so pa ljudje odšli in so razstavo zaprli, je slikar izbrisal konju peno iz gobca.

Dantejev odgovor

Italijanskega pesnika Danteja Alighierija (1265.—1321.) so pregnali iz njegove domovine, zato je zbežal v Verono. Tu ga je knez Alboino della Scala zelo neprijazno sprejel in se niti toliko ni zmenil zanj, kakor za svojega dvornega norca.

Ko je potem nekdo Danteju omenil knezovo nevljudnost, mu je veliki genij odgovoril:

»Vsak ima najrajši sebi enake!«

Kako daleč sega posvetna moč

Italijanski slikar Michelangelo (1475. do 1564.) je v svoji sliki »Poslednja sodba«, shranjeni v Sikstinski kapeli v Vatškanski palači, naslikal med drugimi osebami tudi nekega kardinala, ki ga ni maral. Postavil ga je na dno pekla in ga tako dobro zadel, da so ga vsi njegovi znanci lahko takoj spoznali.

Kardinal je bil seveda užaljen in je takoj odšel k papežu, da bi dobil za doščeno. Zahteval je, da Michelangelo takoj zbrise njegovo podobo s slike. Papež mu je pa modro odgovoril:

»Prijetelj, saj dobro veste, dokleje sega moja moč. Iz vic bi vas še lahko rešil, iz pekla vas pa žal ne morem.«

Mati in hči

Josip Štrekelj:
Sadiarjevo in
vrtnarjevo delo
pozimi

Sadjarstvo

Ceprav je vse rastlinstvo pozimi v mirnem počitku in deluje le toliko, da obdrži svežost, imata sadjar in vrtnar tudi v tem času dokaj opravila v sadovnjaku in na vrtu pa tudi v šrambah.

Premalo zavarovanemu sadnemu drevju preti škoda od zajca. Ako niso bila drevesa že v jeseni, ko je najprijemnejši čas, zavarovana z mrežo, s slamo, s smrekovimi vejami ali s koli, jih vsaj sedaj zavarujte. Zajec se ne loti debel, ako mu pustimo čez zimo veje sadnega drevja, ki odpadejo ob obrezovanju in redčenju na tleh, zakaj mladi odganjki mu gredo bolj v slast, kakor lubje starejših debel.

V dnevih, ko ne zmrzuje, je čas za obrezovanje in redčenje krošenj na sadnem drevju. Ako slone veje druga na drugi, ali če so v preveliki bližini druga nad drugo, je treba šibkejšje odstraniti, da moreta sonce in zrak prodrati v krošnje. V gošči je malo sadja in še to najslabše kakovosti na škodo prvovrstnemu. Da se debelejšje veje ne odcešnejo, žagamo najprej kakega pol metra nad izrastkom in potem gladko ob izrastku, da ne ostane strelci, ki povzročijo gnilobo, ker se nikdar ne zaraste. Večje rane, nad 2 cm v premeru, zamažemo s cepilno smolo.

Pri obrezovanju in redčenju sadnega drevja pazimo, da odstranjujemo raz vej vse vejice, ki rastejo kvišku, pustimo pa tiste, ki rastejo spodaj in ob straneh. Na slabo negovanih starejših sadnih drevstih je mnogo vodenih odganjkov (roparjev). Ti so posledica prekomernega obrezovanja na vejah ali pa pozebe. Na primernih mestih — ako je potrebno — in v primerni razdalji jih skrajšamo na ped dolg čep, da se veja spet obraste, vse druge pa kratko in malo odstranimo.

Drevesa, ki rade nepovoljno ali manj vredno sadje, je treba precepiti. V ta namen jih že v januarju obrežimo v stožčasto obliko, t. j. da so ostali spodnji deli vej najdaljši, proti vrhu pa čedalje krajši. Razen tega pa še odstranimo drobne vejice v bližini, kamor pridejo cepci, da sonce prodré do cepčev. Cepiče željene vrste pa režemo januarja in februarja, kadar ne zmrzuje ter jih prisujemo v senčno lego.

Ker sadno grmičevje (ivanje grozdije, v kosmulje) rano spomladaj odganja, je zdaj čas, da ga razredimo. Vse ostarele, štiri in večletne veje v grmih odstranimo, prav tako tudi slabotne enoletne, ako jih je preveč odgnalo iz koreninskega vratu. Ako niso bili nadstevilni koreninski odganjki pri malinah že v jeseni poravnani in odmrle enoletne veje odstranjene, je treba to storiti, čim zmrzal popusti. Po jakosti grma pustimo malinam tri do šest najmočnejših odganjkov. Te pa ne krajšamo, zakaj na koncih so najrodovitnejše.

Sadno grmičevje razmnožujemo s koreninskimi odganjki, ki jih nabiramo, ko sok miruje, ivanje grozdije pa prav uspešno tudi z okoli 15 cm dolgimi podtaknjenci.

Da zavarujemo jagode pred pozebo, je jako koristno, ako v pozni jeseni potresemo mednje droben podelan gnoj. Ako jih pa zmrzal dvigne, jih je treba — čim se zemlja otaja — potisniti zopet v zemljo.

Debeloplodni lešniki so vsem priljubljeni, a jih naši sadjarji in vrtnarji premalo gojijo. Uspevajo pa povsod, najbolj seveda, koder je zemlja nekoliko humozna. Pomnite pa, da lešnikov ne obrezujemo, temveč le odstranjujemo nadstevilne koreninske odganjke. Kakor vse sadno drevje in grmičevje, tako tudi lešniki obilno poplačajo gnojenjem.

Ob obrezovanju dreves zapazimo tudi jajčka gosonic prsteničarjev in gobavcev ter zapredke gosonic zlatice in glogovega belina. Naravno, da jih je treba pobrati in sežgati. Prav tako tudi obviselo suho sadje, ki so jih napadle glivice monilije, da se ta bolezen ne pojavi in razmnoži v naslednjem letu.

Ker marelice in breskve zgodaj odganjajo, je nevarnost, da nočni mraz uniči pridelek. Zaradi tega odenemo špalirje ob stenah s prostrali, kadar slutimo nevarnost pozebe. Prezgodnjo rast pri sadnem drevju tudi preprečimo, ako kolobarje ob debelih pokrijemo s debelim gnojem.

Dalje prihodnjih

Najiskrenejša človeška vez med materjo in otrokom se pogosto razrahlja, ko otrok odraste, posebno — čeprav se to čudno sliši — če je ta otrok hči. Razmerje med materjo in sinom ni tako zapleteno, čeprav bi to utegnili sklepati po različnosti spolov. Rekli bi, da je ravno narobe. Vse več težav je med materami in hčerkami kakor med materami in sinovi ali očetmi in hčerkami. Medtem, ko pa nastane med očetom in sinom napetost šele tedaj, kadar gre za različno gledanje na važne življenjske odločitve, je med materjo in hčerjo drugače. Za malenkosti gre; to so drobne drame vsakdanjosti, ki se odigravajo med njima pogosto nevidno, na skrivaj, o katerih tisti, ki ni posevečen v družino, pa tudi marsikateri družinski član niti ne slutijo; in vendar so drame, polne tragike, ki lahko zasenčijo vse življenje.

Starejše matere današnjih dni so se morale v svoji mladosti pač boriti za marsikatero pravico, ki jih svojim hčerkam niso nikoli branile ali pridrževale. Morda so bile njega dni deležne vzgoje, ki jo lahko — v slabem pomenu — imenujemo vse preveč žensko, zakaj zanemarjala je pogosto življenjskovažne probleme, prečenjala zunanosti in zato ni znala ločiti bistveno od nebitnega.

Zelo nevarno je, če se ta huda igra vnovič ponovi, to se pravi, če hoče mati tisto, kar so ji nekoč vtepli v glavo, zvesto vtepliti svoji hčeri. V tem primeru je jasno, zakaj nastajajo konflikti med hčerjo in materjo. To je pa današnji čas, kaj redko, zakaj današnja mati se zna — vseeno kako je bila sama vzgojena — živeti v zahtevni sodobnosti in ravna s svojo hčerjo z večjim razumevanjem, kakor je bilo v navadi prejšnji čas. Človek bi dejal, da so dani vsi pogoji za mirno in idealno sožitje, razen, če ne gre za bolešno živčnost z ene ali druge strani, za neobvladljive, jezičljivost ali pa za godrnjavost. Vzgojno in godrnjavostjo ne dosežemo ničesar, zakaj, tako je, kakor pravi Rousseau: »Moralne pridige so smrt vsake vzgoje.«

Zrcalo naše duše je naše zadržanje do vsakdanjosti, ki mu pa ne posvečamo vselej dovolj pozornosti. Prav vsakdanjost nam daje možnost, da ločimo bistveno od nebitnega in igra zato v razmerju med materjo in hčerko važno vlogo. Prav ob malenkostih se najbolj pogosto spoprimemo in zagovarjamo vsak svoje mnenje. Pogosto imajo hčere v takšnih primerih več vploga kakor matere, ki so bile vzgojene v drugem času in ki je njih pogled na svet ozek, bodisi zaradi enostranskega življenja, bodisi zaradi drugih okoliščin.

Današnji otroci si pa vse laže kakor njihove matere prisvojajo kritično sodbo in živo neposredno poznavanje

stvari. Zato ne bi bilo tako napak, če bi se kdaj tudi matere učile od hčera. Bistra mati to pogosto sama spozna in se da v vedri dobroti poučiti svojemu otroku, ne da bi zato izgubila kaj svojega ugleda. Narobe, njen ugled v hčerkinih očeh še zra- ste, zakaj otroku nič bolj ni všeč, kakor odkritost in priznavanje lastnih napak in lastne slabosti. Če se pa mora otrok boriti s človekom, ki je oborožen s popolnostjo, dobi le prehitro občutek manjvrednosti in kot posledico nezaupanje do neenakega tekmeča. Materi pogosto manjka prav tisto, kar je tako potrebno za dobro voljo in kar ima mlajša generacija v obilnejši meri: humorja.

Razmerje med materjo in sinom nikoli ni tako občutljivo, že zato, ker sinovi — hote ali ne hote — nikoli ne izgube spoštovanja do žene, ki jim je dala življenje. Globoki, naravni vzrok tič v različnosti spolov. Hči pa občuti pogosto prav narobe, zakaj v materi vidi bitje, kakršno je sama.

Prejšnji čas je bila borba za svobodo, glede na tedanje razmere, razumljiva in upravičena, toda zakaj naj bi bila zdaj spet potrebna takšna borba? Kakšno svobodo pogrešajo otroci, ki imajo svojo sobo, ločeno od stanovanja pri starših, svoje bolj ali manj urejene dohodke ali svoj poklic? Res je, zdaj — razen v posameznih izjemah — svoboda mladega človeka doma ni več tako ogrožena in vendar se mladina, posebno pa ženska mladina, punta, bori in jezi. Zakaj?

Skušajmo razumeti mlado dekle. Po navadi je v tistih nerodnih letih, ko je posebno, kar bolešno občutljiva. Zdi se, kakor vrela voda, ki utegne vsak hip prekipeti. Išče si izhoda iz raznih nejasnih občutij. In prav to je glavni vzrok — čeprav se ga ne zavedajo — da občuti takšen odpor proti materi ki je pravo nasprotje njih mladostne neustajenosti. Odpor proti starejšemu človeku ima vzrok v notranjem nezadovoljstvu, ki je sicer normalno stanje mladega človeka, vendar pa mlad človek tega ne ve in zavida materi, ki je pri svojih letih obvarovana mnogih duševnih problemov in preizkušenj. Mnogim drugim čustvom, ki jo oddaljujejo od matere, se pridružijo torej še zavist.

Pogosto se otroci zatekajo po tisto, česar iščejo pri materi, pa ne najdejo, k drugim ljudem, po navadi nekoliko starejšim prijateljem in prijateljicam. Mati, ki bi bila v takšnem primeru ljubosumna — čeprav tudi to ni nerazumljivo — bi napak storila. Hči bi se zbalala, da hoče nanjo vplivati in bi se ji še bolj odtujila. Ena važnih in pogosto po krivici pozabljenih dolžnosti matere naj bi bila, da svetujejo in pomagajo samo tedaj, kadar sta njih pomoč in svet zaželeni. K. I.

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Četrtek: Krompirjeva juha, sladka repa, koruzni žganci. **Zvečer:** Mlečna riž.

Petek: Fižolova juha, rozinovi štruklji. **Zvečer:** Makaronova potica.

Sobota: Pljučna juha*, ohrovt s krompirjem, solata. **Zvečer:** Telečja glava v omaki*.

Nedelja: Goveja juha, rižota, solata, kompot. **Zvečer:** Goveji guljaž, polenta.

Ponedeljek: Riževa juha*, kisló zelje, vodni cmoki. **Zvečer:** Jota.

Torek: Pasta fižol. **Zvečer:** Praženec.

Sreda: Cvetna juha, nadevane kolerabe, solata. **Zvečer:** Mlečna kaša.

Pojasnila:

* **Rozinovi štruklji:** Vzemi poljubno količino moke, vode in pol žličke olja in naredi gladko testo. Testo pusti počivati toliko časa, da narediš nadev. Smetano, ki si jo čez teden pobirala z mleka in 1 rumenjak dobro zmešaj, da se začne peniti. Potem dodaj sladkorja, 1 zavitek vanilijevega praška in nastrgano lupinico 1 limone ali pomaranče. Nazadnje prideni še sneg 1 beljaka. Ko si pripravila nadev, testo tenko razvaljaj in namaži z nadevom. Čez nadev potresi rozin in po okusu tudi cimeta. Rozinov štrukelj je zelo dober pečen, prav tako pa tudi kuhan.

* **Pljučna juha:** Telečja pljuča najprej do mehkega skuhamo z lavorjevim listom. Potem jih zreži na tanke rezine in jih deni v svetlorjavno prežgano, katerega zalij z juho ali pa tudi z vodo. Juho osoli in po okusu opopravi in pusti, da še nekoliko povre.

* **Telečja glava v omaki:** Telečjo glavo najprej dobro operi in očisti. Skuhaj jo s petušjem, korenčkom, zeleno in celim poprom v slani vodi. Ko je glava kuhana, jo odberi od kosti in meso zreži na kocke. Potem prepraži na masti zelenjavo, ki jo najprej zreži na kocke, prideni še sesekljano čebulo, lavorjev list in timijan. Vse skupaj potresi z moko, prepraži in zalij z

juho, v kateri se je kuhala glava. Nato vse skupaj prelači skozi sito, osoli, opopravi, prideni še pol kozarca belega vina, malo limonovega soka in nazadnje še zrezano glavo. Vse skupaj pusti še malo prevreiti in postavi s cmoki ali makaroni na mizo.

* **Riževa juha:** Z juho postrežemo družini, če nam zmanjka mesa. Na

Koliko je žensk, ki še zmrzujejo v noge, čeprav je letos moda tudi v tem pogledu prav velikodušna. K športnim oblikam lahko nosimo polvisoke ali visoke gamaše, pa tudi takšne grobopletene volnene nogavice, kakršne kaže gornja slika. Kajpak se k takšnim nogavicam podajo samo športni čevlji in prav takšno krilo.

K lepemu, pravilnemu profilu se španska čepica prav dobro poda. S črno baršunasto obleko z ovratnikom iz pravih čipk in mehko baršunasto čepico s tenčico dobimo lep komplet za kavarno in čajanke.

vodi skuhamo pet pesti riža in ko je mehak, mu dodamo še bledorjavega prežganja. Juho osolimo in opopravimo, če pa hočemo izboljšati okus, ji dodamo še prepraženih gobic ali pa na drobne kose zrezane cvetače.

NAS NAGRADNI NATECAJ

KOTIČEK ZA PRAKTIČNE GOSPODINJE

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Za našo novo rubriko dobivamo iz dneva v dan več dopisov. Med njimi je veliko dobrih receptov in nasvetov, a zadnje čase opažamo, da nekatere gospodinje pošiljajo tudi recepte, ki jih v današnjih časih nikakor ne moremo objaviti. Ko smo pričeli objavljati naš kotiček, smo vam napisali, da morajo vsi recepti ustrezati današnjim razmeram, da bodo dosegli prav vsaki gospodinj s se tako skromnimi sredstvi. Zato nikakor ne moremo objaviti na primer recepta, v katerem potrebujemo kar po štiri jajca, smetano, lešnike, maslo, svinjino, gnjat, slanino itd.

Pošiljajte nam res dobre in praktične recepte in nasvete, s katerimi bomo lahko ustregli tudi drugim mlajšim in še neizkušenim gospodinjam. A ne samo mlade in neizkušene gospodinje, tudi že stare in priznane kuharice vam bodo hvaležne za takšne prispevke.

Za vsak prispevek, objavljen v naši novi rubriki, plačamo 10 lir. — Znesek lahko dvignete v upravi takoj po objavi v »Družinskem tedniku«. Po pošti jih pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil.

Vse prispevke naslovite na: Uredništvo »Družinskega tednika« (Kotiček za praktične gospodinje), Ljubljana, poštni predal 345.

Jetrni makaroni

Nastrgaj jetre ali vranco poljubne vrste na mast k zarumeneli čebuli, prideni ščepec popra ali paprike, nekaj paradiznikov mežge, majarona, osoli in zalij z vodo ter pusti, da po malem vre približno pol ure.

V to omako deni kuhane in odcejene makarone, zmešaj in pusti še nekaj časa pri kraju štedilnika ali v pečici.

Jetrne makarone postavi s poljubno solato na mizo, če je pa nimaš, naredi nekaj več soka. Sorazmerje jetre in makaronov ni važno, ravnamo se pač po današnjih razmerah.

Če skuhaš to jed, ne porabiš veliko časa s pripravljanjem, hkrati pa varčuješ tudi z mastjo, kar je v današnjih časih najvažnejše za vsako gospodinjno.

M. J. Vrtača.

Zolica

V prejšnjih časih so bili v mnogih hišah nekateri zimski dnevi v čast kot domači prazniki. Posebno otroci na deželi so se že nekaj dni poprej veselili, da bo prišel mesar, stric ali sosed z nabrušenim nožem v hišo. Kolinili so.

Danes smo bolj skromni in se nam zdi marsikakšen dogodek iz prejšnjih dni samo še lep spomin.

Zadovoljili se bomo s tem, kar imamo trenutno pri rokah.

Ne bo nam težko dobiti dveh svinjskih parkljev, malo kože, 1/4 kile govejega bočnika, nekaj rumene kolera-be, 1 petršilj, 1 rdeč korenček, polovico zelene, cel poper, vejico rožmarina, nekaj brinjevih jagod in lavorjev list. Vse to zalijemo z 2 litroma vode in kuhamo dve uri. Prilijemo zajemal-ko kisa in belega vina in osolimo. Na dno sklade položimo — seveda če nam razmere dopuščajo — 1 trdo kuhano jajce, nekaj kislih kumaric, nato nalijemo prekuhamo in precejeno prejš-njo zmes, meso pa drobno zrežemo in ga prav tako zvedijemo v skledo. Skledo postavimo na mrzel prostor, da se zgosti in z njo postrežemo družini za večerjo.

M. Ferat, Ljubljana

Pranje z današnjim milom

Gospodinje se v današnjih časih pritožujejo, kako težko je prati z današnjim milom, češ da se perilo nikakor ne obeli. Sprva tudi jaz nisem bila zadovoljna, a zdaj ga perem kar po svoje in sem s tem pranjem kar zadovoljna.

Perilo najprej dvakrat v mlačni vodi izperem, da nekoliko odstranim nesnago in pozneje porabim manj mila. V lonec za kuhanje perila narežem mlo na drobne kosčke, zmešam in dam perilo vanj. Potem počakam, da se voda v loncu močno segreje, a ne zavre, pustim deset minut, da se voda ohladi in spet dobro zmešam ter dam ponovno kuhat. Tudi tokrat narežem v lonec mila, a to pot pustim, da voda vre približno pet minut. Nato dobro zmešam, preperem do čistega in perilo je oprano. Pisano perilo pa operem v zadnjih dveh vodah, ker se voda že precej mlina.

Poskusite tudi ve, drage gospodinje, na ta način prati perilo, ker se perilo opere lepše kakor z miljenjem in se porabi tudi veliko manj mila.

Čitateljica »Družinskega tednika«.

Porabni nasveti

Od voska pokapano mizo kaj hitro očistimo, če potegnemo čez dva močna pivnika, ležeča na mizi s toplim likalnikom. Pivnik bo vsrkal raztopljeni vosk. Če pa ostane še kakšna sled, jo brez škode lahko zdrgnemo z mokro krpo, nato pa še s suho.

Čevlji, ki tišči, je največkrat vzrok prepirom. Čevlji ne tišči samo noge, temveč vpliva tudi na slabo voljo. Časopis zmečkamo v krogljo, ga zmočimo in porinemo v čevlji tam, kjer nas tišči. Po dobri uri se usnje vda in več ne tišči; tudi se nam ni treba več bati raznih družinskih prepirov.

Pozimi, ko obešamo perilo, nam pogosto sproti zmrzne. Če bi perilo samo zmrznilo, še ni tako hudo, hujše je, če ga pri pobiranju strgamo, kar se kaj rado zgodi. Zato denimo v zadnjo vodo, ko splahujemo, pest soli in perilo ne bo več zmrznilo.

OKVIRJI

SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,

KLEIN

LJUBLJANA, Wolfova 4

24. nadaljevanje

Gospodje se priskrbeli ene najboljše miz, tik pramega prostora, rezerviranega za tekmujoče lepote. Teh se ni bilo v dvorani. Ko je prišel, da se v družbi aranžerja, ki je skupaj z jazzom in hotelirjem pripravil to tekmovalno. Prihajale bodo po vrsti, vsaka s svojo številko. Gospodje bodo oddajali aranžerju — znanemu plesnemu učitelju — listke s številkami. Tista, ki bo dobila največ glasov, bo zmagala.

Vedoč, da ne bo pritegnjena v tekmovalno, je Alenka skorajda brez zadrege sedla k mizi, ne meče se za pogled, pa tudi opazke že dokaj razviglijene družbe.

Zdelo se ji je zelo dolgo, da, celo neskončno dolgo, preden je godba zaigrala slavnostno koracnico. Medtem je 'Koko' odprl že več steklenic penecnega vina; vsi pri mizi, razen nje in njenega šefa, so bili kmalu zelo razigrane volje.

Ob prvih zvokih koracnice so se odprla velika steklena vrata, vdeca na teraso pri jezeru in v dvorano so prišle kandidatke. Prihajale so plesni učitelj, visok, čez mero vpluden gospod srednjih let.

Vsi so pričeli plesati in odobravajoče mrmranje je zavelo po dvorani. Vsaka izmed deklet — bilo jih je sedem — je nosila veliko srebrno številko. Druga za drugo so prihajale v jarki žarek svetlobe, se vrtele kakor manekenke, smehljale, priklanjale na vse strani in odhajale. Alenka je spreletel hladni srh po hrbtu ob misli, da bi utegnila biti med njimi. Voliti je mogel vsakdo, toda pod pogojem, da prida lističu s številko, denarno vsoto za en nagelj. Tako bo lepota kraljica dobila največji šopek cvetlic, pa tudi njene tekmičice, ki si niso mogle priložiti tega naslova, ne bodo ostale brez cvetja.

Pri Alenki mizi so vsi gospodje volili Osječanko, ki je bila v beli obleki, podobni razcveteli vrtnici. Alenki so se zdele vse zelo lepe in nežke bi se odločila, katera naj dobi prvo nagrado. Na srečo je pa nihče ni vprašal za svet, zakaj pravico volitve so imeli samo gospodje. Vendar je na tistem čutila največ simpatije za neznano in lepo Ljubljanko, ker je tako nepriljubljena in neizumetnično stopila na oder, v zadregi se smehljajoča, kakor da sama ne bi bila posebno navdušena, da se razkazuje radovednemu. Alenka kajpak ni slutila, da je vse to samo rutina in preračunljivost kokele ženske.

Dolgo je trajalo, preden je konferencier zbral vse listke in jih odnesel k posebnim mizi, kjer so jih odpirali in pregledovali. Prišli so rasti šopki rdečih nageljev, večji in manjši. Občinstvo je ob godbi in dobri pljači skorajda pozabilo na volitve. Alenka je nekajkrat plesala s svojimi znanci; izpla je tudi par kozarcev dokaj močnega vina in bila nekako prijetno vznemirjena, čeprav sama ni vedela, zakaj. Vino ji je zvrtele glavo, da je bila živahnjša kakor sicer. Niti opazila ni, kako se 'Koko' in Tonka pomenljivo spogledujeta.

Kar je godba spet zaigrala udarno koracnico in konferencier je s svojo lepo čredo spet prišel na razsvetljeni otok.

'Gospoda, dobili smo miss Bled za letošnje leto! To je naša znana in priljubljena rojakinja iz Osjeka, lepa gospodična Milica Peričeva. Njej, ki nas razveseljuje s svojo lepoto in milino, gre največji šopek cvetja, ki ste ga poklonili vi, in vsi s svojo odločitvijo! Živela kraljica!'

Med burnimi ovacijami ji je poklonil ogromen šopek rdečih nageljev in veliko buteljko šampanjca.

'Kraljica mora imeti tudi svoje dvorne dame,' je nadaljeval konferencier in pot mu je od vnepe pokrtil visoko čelo. 'Prva dvorna dama je naša Ljubljanka, gospodična Mira Jegličeva; druga, gospodična Anika Tomašičeva, Zagrebčanka. Živela naše lepote!'

Spet je zaigrala godba, ljudje so pleskali, plesni učitelj se je priklonil pred novopečeno kraljico in jo povabil na prvi tango. Prav, ko so se hoteli tudi drugi pari spustiti po parketu, je stopil k mizi, kjer je sedela Alenka, modrooblečen boy in ji ponudil ogromen šopek nageljev, prav takšnih, kakršne je imela lepota kraljica.

Alenka je odkimala, rekoč, da je to gotovo pomota in da niso namenjeni njej. Boy pa je točno ponovil njeno ime in dejal, da je imel naročilo, naj odnese cvetje prav njej. Ljudje so iztegovali vratove in si šepetali. Tudi kraljica se je čez ramo ozrla k Alenki in mizi in njena oči so imele jezen lesk.

Še preden se je prav zavedela, je stopil 'Koko' na mesto, kjer je poprej stal konferencier in jej govoril:

'Spoštovane občinstvo! Dobil smo torej kraljice lepote, kraljice Bleda. Tudi naša družba z menoj vred se pridružuje vam vsem in ji kliče: živela! Nekoč je

pa neka bistra glava dejala: lepih žensk ni nikoli preveč. Tega mnenja smo tudi mi! Mislimo torej, da ne bi bilo napak, če bi poleg 'kraljice Bleda' izvolili tudi 'kraljico Kranjske dežele', našo lepo Ljubljanko, gospodično Alenko Zajčevico. V svoji skromnosti ni hotela kandidirati za 'mis Bled', toda naša dolžnost je, da odkrivamo tudi dišeče vijolice, ki se skrivajo pod grmovjem... Ker ni prestola in ker je dovolj src, kjer bosta lahko obide vladali, predlagam, da potrdimo to novo izvolitev in da si naši kraljici podasta roke!'

Po Kokovem govoru je zaorilo prav tako burno ploskanje, kakor poprej; očitno je bilo občinstvo prepričano, da spada tudi to v okvir volitve. Vse oči so se obrnile proti mizi, kjer je sedela Alenka, zdaj prebledevala, zdaj zardevajoča, želeč si samo, da ne bi nikoli doživela tega trenutka.

'Mis Bled' je najprej presenečeno prisluhnila novemu govorniku, potem se je pa hitro znašla v svoji vlogi, ker je razumela, da ne kaže pokazati zamere. Stopila je torej k Alenki in ji ponudila roko.

Tudi Alenka ni vedela drugega, kakor da jo je sprejela in stisnila. Zdal se ni bila več ona, ki bi doživela tok dogodkov. Zajeli so jo in odnesli s seboj, ne da bi se mogla braniti.

Komaj se je prvo navdušenje poleglo, se je pričela živahna in nepriljubljena zabava, kakršna Alenka v teh prostorih zapetosti še ni doživela. Zdal se je imela na mah toliko plesalcev, da jih je morala odklanjati. Prvi, ki jo je zaprosil za ples, je bil Skalar sam.

Molče je vstala in se podala z njim na plesišče.

Čutila je, kako drhti. Zdelo se ji je, kakor da ne more doumeti vsega, kar se godi z njo; ta občutek negotovosti jo je vznemirjal. V Skalarjevih rokah se je čutila skorajda pomirjeno. Da, on je bil vseeno del njenega življenja.

'Ali ste slutili, da boste želi takšne lavičice?' jo je vprašal in jo pozorno pogledal.

Zardela je. 'Ne. Če bi to vedela, ne bi šla na to zabavo, gospod Skalar.'

'Hm, nič ne škodi, toda le žal, da zdaj ne boste več utegnili tako v miru in neopazno delati,' je odgovoril.

'Ne razumem, kaj naj bi se zato izpremenilo?' je začudeno vprašala.

'Oblegali vas bodo. Moja pisarna bo postala čakalnica zaljubljenih mladeničev!'

Zasmejala se je. Ob kakšni drugi priložnosti bi jo takšne besede užale, zdaj so se ji pa zdele prej zabavne, kakor žaljive.

'Ne bo sile. Ljudje me tako rekoč ne poznajo. Sicer pa ne vem, kdo je skuhal to zaščeto?'

'Najbrže najini prijatelji, Tonka in Ložičevi. Zamislil ni slaba, zakaj Tonka prav dobro ve, da je

Med prijateljicami

'Ali je res, da se Ančka boji strahov?'

'Ne verjamem, sicer se ne bi vanomer ogledovala v zrcalu.'

Mladoporočnica

'Kaj, šele štiri tedne sta poročena, pa sta se že spila?'

'Da, pripravila sta se, kdo ima koga rajši.'

Vzgojiteljice...

Neka zelo stara in zelo sramežljiva vzgojiteljica je brala v nalogi svojega gujenca besedico 'nag'. Zgrozila se je in popravila: golonog do vratu.

Nepričakovano

'Kako se lahko v človeku motimo! Pred tednom dni sem posodil čebulico sto lir in kaj mislite...'

'Ni ga več blizu, ali ne?'

'Narobe! Po treh dneh mi je vrnil denar!'

Nejeverni Tomaš

'Minka, kaj je storil gospod Bradac, ko ste mu dejali, da me ni doma?'

'Tako me je pogledal, da sem si mislila: ta ne bi verjel, če bi mu vi sami to povedali.'

Naivka

'Ne vem, ali ste sposobni za vloge naivk?'

'Poskusite, gospod ravnatelj. Podpisite pogodbo in mi dajte 5000 lir predujma.'

'Ne, ne, zdaj ste mi pa vseno prenaivali, gospodična.'

Med dvojčki

'Oprostite, ali imam čast govoriti z gospodom Zgago?'

'Ali želite govoriti s menoj ali z

zadaj z najinima delom konec. Nobenega miru ne bo več pred valjivci!'

'Oh! Alenka ga je presenečeno pogledala. Bilo ji je, kakor da bi iz njenega glasu zazvenela ljubosumnost.'

Ko je opazil njeno zadrego, se je pomiril. 'To so ljudje, ki sodijo površno, gospodična Alenka! Lepota ni glavna vaša čednost. Bolje vas poznam. Dovolite, da vam danes povem tisto, kar sem doslej zase ohranil. Do danes še nisem srečal ženske, kakršna ste vi.'

Ne smem poslušati takšnih besed, si je prigovarjala, vendar jo je nekaj močnejšega od nje same sililo, da je pokorno molčala. Kaj naj bi tudi odgovorila? Zdelo se ji je, kakor da je ves svet z njo vred začaral in želela si je samo, da bi že preživela ta večer, da bi bila spet sama zase, mirna, nepoznana. Hkrati se je zavedela, kako drugačen je svet, ki si ga gradiš z Markom in pekoče si je začela, da bi bil že pri njej, da bi mu lahko vse, prav vse povedala.

Ko se je vrnila k mizi, si je komaj utegnila odpočiti, že je morala plesati z vsemi znanci, pa tu-

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zappestnice itd. Pere, suši, munga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in pub

tovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

di s takšnimi, ki jih je samo na videz poznala, ali pa sploh ne. Svet se je vrtil okrog nje, kakor nekdanje dni, ko je sedla na vrtiljak in je vse zatonilo, samo ona sama je ostala os, okrog katere se je vrtil začarani svet v pisanih, komaj razločnih barvah...

Moralo je biti okrog polnoči, ko je zagledala Irino Slaparjevo, stoječo ob vhodu in držečo pod roko starejšega gospoda. Bila je videti razigrana in je nekoga iskala po dvorani.

V drugačnih okoliščinah bi se zdelo Alenki to silno čudno, toda k današnjemu večeru je spadalo presenečenje. Zato se ni tudi posebno čudila, ko je videla, da ima tudi Irina večerno obleko. Niti pomislila ni, da je to nekoliko ne navadno, ko živi vendar sicer v Ljubljani in je tu na Bledu ni še nikoli srečala.

Z neznanim gospodom sta priselila k mizi in sta nekajkrat tudi zaplesala. Ko sta se nekoč na plesišču srečali, tako da sta se skoraj dotaknili druga druge, jo je Alenka pozdravila, toda Irina se je nardila, kakor da je ne pozna. Morda je tudi res ni več poznala, saj sta se videli komaj enkrat samkrat...

HUMOR

mojim bratom? Midva sva namreč dvojčka.'

'Vem, Rad bi govoril s Tinom Zgago.'

'Torej z menoj. Prosim?'

'To ste torej res vi in ne vaš brat?'

'Ne, bodite mirni. Jaz nisem moj brat, Kaj želite?'

'Slikar sem. Vaša gospodična zarocka je naročila pri meni vaš portret.'

'Portret? Torej naj bi mi bil na las podoben?'

'Seveda.'

'Stopite za nadstropje višje, gospod slikar, in recite mojemu bratu, naj vam sedi za model, on mi je podoben bolj, kakor sem si sam.'

Težava

'To pismo je pretežko za navadno tarifo, zato morate doplačati,' pravi uradnik donošalki pisma.

'Kaj? se rashudi ta, doslej sem oddala že nešteto pism, ki so bila vsa lažja, kakor bi morala biti, pa se še zmenili niste za to, komaj pa pri nesem pismo, ki je za neka gramov teže, in že hočete denar od mene.'

Kakor nekoč

Jimmy pride po prvem semestru univerze domov. Zelo je eleganten; kockaste hlače ima, umetniško ovrat-

Ko se je po živahnem valčku vračala s svojim plesalcem k mizi, je zagledala, da stoji s hrbtom proti njej nekdo, čigar zatilnik se ji je zdel za čudo znan. Sklanjal se je k Skalarju in nekaj govoril z njim.

Alenka je čutila rahel zbadljaj, kakor tedaj, ko je bila še študentka in jo je profesor nepravilno poklical na oder. Takšen temen, nežen zatilnik ni imel nihče drugi kakor Marko.

Bila je komaj nekaj korakov od mize, ko se je obrnil. V njegovih očeh je bila ljubezen, ki jo je vsa objela. Takoj, ko jo je pozdravil, pa je zagledala v njih neizgovorjeno vprašanje.

'Bil sem že pri tebi, v hotelu,' je dejal in prisedel. 'Mislim sem, da morda že spiš.'

To se sliši kakor očitek, je pomislila, toda odgovorila je, smehljajoč se:

'Danes je tukaj velika zabava, sicer sem ob tem času že vedno v postelji.' Sama se ni zavedela, da ne govori čiste resnice.

'Kako si pa ti prišel sem?' ga je vprašala, začudeno gledajoč njegovo temno obleko. 'Zakaj mi nisi nič pisal?'

'Čisto preprosto. Proslavili smo otvoritev Slaparjeve vile in pripejal sem sem kaj z odvetnikom Slaparjem in njegovo sestro. Vedela sta, da je velika zabava, jaz sem si pa želel videti tebe...'

'Da.' je nekoliko raztreseno odgovorila, videč, da spet nekdo prihaja ponjo za ples.

Še preden se ji je tuječ mogel približati, je vstala, rekoč: 'Marko, pojdi plesat z menoj, sicer ne bova mogla biti niti trenutek sama.'

Nekoliko začudeno jo je pogledal, toda vprašal je ni ničesar. Alenka je čutila dolžnost, da mu vse razjasni. Na kratko mu je razložila, kako je bila nehoti postala središče vse družbe in ni pozabila omeniti, da sama ni marala kandidirati za lepoto kraljico, temveč da je morala ta naslov hočeš nočeš sprejeti.

'Zato torej imaš toliko nageljev?' je vprašal Marko, toda menda samo iz vpludnosti, zakaj njegov obraz je ostal zapet in brez pozornosti.

'Da. Skalarju vsa ta komedija ni prav nič všeč.'

'Če se je le ni sam izmislil...'

'Kje neki! Ti Zagrebčani bi mu jo radi zagodili, pa tudi meni se hočejo maščevati.' Marko je molče poslušal zgodbo o Tonki in ni pripomnil ničesar, tudi tedaj ne, ko mu je povedala, kako visoko nagrado ji je podaril Skalar za molččnost, ki vendar ni bila drugega kakor njena dolžnost. Zdelo se ji je, kakor da se z mislimi mudi drugje, daleč od nje.

'Kako je z Jurjem?' je vprašala, hoteč ga zbuditi iz čudne otopelosti, ki je pri njem doslej še ni poznala.

Zganil se je in jo pozorno pogledal, kakor da bi hotel vedeti,

nico in svilene nogavice. Ko ga zagleda oče, zmaže z glavo, rekoč:

'Pravi pavilna si!'

Popoldne pride na obisk star hišni prijatelj. Ko zagleda Jimmyja, ploskne in vzklikne:

'Prav takšen si, kakor je bil pred tridesetimi leti tvoj oče, ko se je vrnil z univerze na prve počitnice.'

'To mi je bil očka že povedal, se zlobno odreže Jimmy.'

Še zmerom mu ni jasno...

'Gospod sodnik, tukaj je kot priča samo en stražnik, jaz pa zahtevam, da pride še drugi, ki je bil tudi priča nezgodbe.'

'Saj ni bilo nobenega drugega poleg.'

'Saj sem ga vendar čisto natanko videl.'

'Da, prav zato ste pa tukaj.'

Razumljivo

'Nikakor ne razumem, kako morete ločiti ti dve ljubki dvojčici?'

'Čisto lahko. Ena od njih vselej do ušes zardi, ko me zagleda.'

Med otroki

Učitelj: 'Tomažek, razloži mi, kaj razumeš pod 'ničem'?''

Tomažek: 'Nič je balonček, ki nima več gumija.'

Oh, te ženske...

Zdravnik: 'Moral bom narediti rentgensko sliko, gospa.'

Pacijentka: 'Prav, toda v profilu, tako me boste bolj zadeli.'

Zvitež

'Ljubček, s tem poljubom sem ti vse povedala.'

'Povej mi še enkrat. Razumel nisem niti besedice!'

ali se iskreno ali samo iz vpludnosti zanima zanj.

'Bil sem včeraj pri njem v bolnišnici. Zoprna zadeva, takana nazkova, posebno, če ležiš v tretjem razredu bolnišnice, in dobiš dva dni po operaciji še v posteljo drugega sotrpina.'

'Ali je bilo nevarno?'

'Če bi odlašal, bi utegnilo postati.'

Godba je nehala igrati; vrnila sta se k mizi. Zdal nista mogla nič več govoriti. Skalar je predstavljal Marka ostali družbi, toda nikomur ni omenil, da je Alenkin zarocenec. Alenki je to skorajda dobro delo, zakaj bala se je namigavanj in zabijalnih ali saljivih opazk, Marku se je pa zdelo to pomanjkanje pozornosti.

Cepprav je vedel, da dela Alenki krivico, je čutil nenadno jezo do nje. Če si je še tako prigovarjal, da se mu samo dozdeva, se mu je zdelo drugačna, samo da ni mogel ugotoviti, ali se je na splošno izpremenila, ali je samo zdaj, ta večer, pod vplivom vina, godbe in razigrane družbe drugačna, kakor jo pozna on.

Skušal si je prigovarjati, da je to samo ljubosumnost, ki se mu je zdelo poniževalna in jo je iz vsega srca zaničeval, toda ni se mu posrečilo, da bi prepričal samega sebe. Kakor hitro je videl, da pleše Alenka z nekom drugim, ko je opazil, kako jo ljudje, posebno pa moški občudujejo gledajo, je čutil, kako se njegova jeza vse veča; skoraj telesno ga je bolelo, ker si ni mogel dati duška.

'Ali boste ostali dalj časa na Bledu?' ga je tedaj zbudil Skalar iz premišljevanja. Cepprav je bilo to vprašanje tako nedolžno in nič zlonamerno, je slutil Marko za njim skrito ost. Če bi bil v normalnem duševnem razpoloženju, bi povedal, da se bo jutri vrnil v Ljubljano, tako se je pa živčno zganil in izmikajoče odgovoril:

'Še ne vem. Vidim, da je zdaj tukaj prav živahno. Mogoče bom ostal nekaj dni, ali pa tudi ne. Govoriti moram še z odvetnikom Slaparjem, ki sem mu tu v bližini zidal vilo. Morda bo potrebno, da nadzorujem še nekaj del na vrtu ki še ni čisto dokončan.'

Skalar ga je nekoliko začudeno pogledal. Vedel je, da je Slaparjeva vila dovršena in da je tudi vrt že v bujnem cvetju, zakaj do vršili so ga celo prej kakor hise samo. Ze spomnili so nasadili cvetlice, položili okrasno kamenje in zdaj se je vrt zdel že čisto urejen. Prav zadnjič, ko se je peljal z avtom, ga je videl. No, če pravi ta arhitekt, ki je delal načrt, da še ni gotov, bo že vedel.

Ko se je Alenka vrnila k mizi je Skalar vstal. Zdelo se mu je, da je tukaj zdel čisto odveč. Če je prej ostajal v tej družbi, da je lahko opazoval Alenko in kdaj pa kdaj plesal z njo, če je druge dne sedel tukaj zato, da se je razgovoril z Ložičem o trgovskih vprašanjih, zdaj vse to ni bilo mo goče. Ložič je bil že precej vinjen in preveč gostobeseden. Tudi Tonka ni zaostajal za njim. V njun družbi ni imel več časa iskati Mladi Ložičevi hčerki sta pa kakor dva metulja frfotali po dvorani dva v rokah tega, zdaj onega Gospa Ložičeva je sedela kakor na prestolu, sukajoč za mesnato roko debelo ovratno verižico, slijoča od zadovoljstva in popitega vina.

Alenka in Marko sta si gotovo želela, da bi bila sama. Skalar je to začutil s tistim tovariškim čutom, ki ga nikoli ni zapustil, tudi tedaj ne, kadar je sklepal s prekanjenci kupčije, zapovedoval svojim uslužbencem, ali se razgovarjal s svojo ženo; poslovil se je in dejal, da odhaja k počitku. Nihče ga ni zaževal.

'Le ostanite in zabavajte se,' je dejal Alenki in Marku. Poplačal je je hvaležen pogled iz Alenkinih oči.

Sele tik ob vratih, ko je poslednjič s pogledom objel vso dvorano, je zagledal Irino.

Cepprav bi utegnil po Markovem pripovedovanju slutiti, da jo bo srečal tukaj, ga je neugodno spreletelo, kakor da mu preti od nje kaj neprijetnega. Tudi ona ga je videla, toda nič se ni nasmehnila. Naredila se je, kakor da ga ne pozna več. Tudi prav, je pomislil, in skoraj olajšan stopil iz bučne, razsvetljene dvorane v mirno in toplo poletno noč.

Marku je skorajda odleglo, ko se je Skalar poslovil. Nekoliko se je pomiril; Alenka je zdaj odklanjala vse plesalce z izgovorom, da je že preveč utrujena, tako sta ostala pri mizi naposled sama z gospo Ložičevo.

'Ali bi odšla?' jo je vprašal. Želel si je že biti z njo na samem, daleč od teh ljudi, ki so mu bili tako tuji in zoprni. Dvorana se je počasi jela prazniti.

'Lahko. Vendar bi rada še kaj pila, kaj sladkega...' je odgovorila.

Dalje prihodniti

Italijanščina za Slovence v besedi in sliki

Le quattro sorelle

Ci son quattro sorelle
Che non si vogliono bene;
E quando l'una viene
Quell'altra se ne va.

La prima, la più giovane,
Col marzo spensierato
Viene, e sorride al prato
Che tosto fiorirà.

La caccia la seconda,
Su gli ultimi di giugno,
Con una falce in pugno
Che il grano mietirà.

Ella pur va. A settembre,
La terza è alla campagna;
Ma, colta la castagna,
Anch'essa partirà.

Dicembre muor: la quarta
Giunge e, distesa al suolo
Nel candido lenzuolo,
Tre mesi dormirà.

Chi son queste sorelle
Che non si vogliono bene?
Che, quando l'una viene,
Quell'altra se ne va?

D. Dini

Razlaga besed

sorëlla f sestra.
volere (nepr. glag.) hoteti; *volere bene* rad imeti, ljubiti; *non si vogliono bene* ne marajo drug drugega. *se ne va odide* (andare, nepr. glag.) spensierato lahkomišeln. *sorridere* (nepr. glag.) (na)smehljati se.
prato m travnik.
tosto kmalu.
fiorire cvestiti.
cacciare (caccia) loviti, pregnati; *la caccia la seconda* njo prežene druga. *su gli ultimi* v zadnjih dneh.
falce f kosa, srp (prim. izraz »fovč«).
pugno m pest.
grano m zrno, žito; *pščenica*.
mietere kositi, žeti.
pure vendar(le); tudi, prav tako.
colto natrgan, nabran, obran (cogliere, nepr. glag.).
castagna f kostanj (sad).
disteso razširjen; zleknen.
suolo m tla.
candido bel, bleščeč; čist.
lenzuolo m rjuha.

Pazil

V verzih se končni samoglasnik izpušča, kadar se naslednja beseda istega verza začne s samoglasnikom. N. pr.:

Viên, e sorrid' al prato;
Su gl'ultimi di giugno;
Ella pur v'. A settembre.

Quanto si mangia

È una statistica interessante, per quanto faccia venire l'idea di una formidabile indigestione.

Un uomo della statistica — uno di quelli che riducono a calcolo tutto l'universo visibile ed invisibile — ha calcolato che una persona di appetito medio, arrivata alla età di settant'anni ha consumato, dalla nascita in poi, più di venti vagoni (un treno!) di cinque tonnellate l'uno di nutrimento, ovvero milleotto volte il proprio peso.

Fra le vettovaglie inghiottite si trovano 225 quintali di pane, che occuperebbero un volume di 400 metri cubi; una cassa di piselli, fagioli, ecc. lunga due miglia; una carota alta 10 metri; un campo d'insalata, che potrebbe coprire tutta la superficie di una grande casa di otto piani; un camion di cavoli ed altre ortaglie; 18 mila chili di carne, 12.000 uova, 1750 chili di sale, 26.000 litri di liquido (acqua, vino, birra, caffè ecc.) più frutta, formaggi, burro, pesce, marmellate, pasticcerie...

Lettore, se queste cifre ti sembrano esagerate, puoi fare il calcolo su te stesso.

Razlaga besed

si mangia se je (po naše: jemo).
statistica f statistika.
per quanto čeprav.
faccia naj naredi (fare, nepr. glag.).
formidabile strahoten, mogočen.
indigestione f prebavna motnja.
ridurre (nepr. glag.) nazaj peljati; izpremeniti.
calcolo m račun.
universo m vesoljstvo.
visibile viden; *invisibile* neviden.
calcolare izračunati.
medio srednji.
consumare použiti.
dalla nascita in poi od rojstva dalje.
tréno m vlak.
tonnellata f tona (= 10 stotov).

nutrimento m hranitev, hrana, živilo. *ovverossia* to se pravi, to je. *peso* m teža.
vettovaglia f živež.
inghiottire požreti.
quintale m stot.
occuperebbero bi zavzemali (occupare, occupo).
cassa f zaboj; skrinja; blagajna.
pisello m grah.
fagiuolo m fižol.
miglio m milja (množ. le miglia).
carota f korenje.
camion m tovorni avto.
cavolo m kapus, zelje.
ortaglia f zelenjava.
sale m sol.
liquido m tekočina.
frutta f (tudi kot množinska oblika le frutta) sadje.
formaggio m sir.
burro m presno maslo.
pesce m riba.
marmellata f mezga.
pasticceria f slaščičarna; slaščica.
esagerato pretiran.

Strani cibi

Non solo molti stranieri che vengono in Italia, ma anche molti Italiani si meravigliano e hanno un senso di disgusto quando vedono mangiare certi cibi. Ci sono, per esempio, numerose persone che a nessun prezzo mangerebbero lumache; ma ci sono altre numerose persone, per cui la lumaca è una vera leccornia, e a Roma la notte di San Giovanni se ne mangiano quantità enormi.

Altri sentono ripugnanza a mangiare le rane, ed altri invece le trovano gustosissime. Ma chi crederrebbe che uomini civili ed anche in mense di lusso mangiano con vera voluttà del vermi? Pare impossibile, eppure per molti buongustai il famoso formaggio gorgonzola, per esser buono, deve avere i vermi.

E dunque questione di gusti. E così si può comprendere come nelle varie parti del mondo l'arte culinaria sia anche la più svariata.

I cinesi, ad esempio, i quali trovano schifoso il formaggio vecchio e puzzolente che tanto piace a molti europei, trovano una grandissima delizia nel mangiare uova fradice e topi secchi salati.

Gli Indiani mangiano i millepiedi vivi, nel Guatemala e anche nella Cina si fa gran consumo di lucertole, mentre nel Sudamerica e nell'Africa del sud gli indigeni mangiano scarafaggi.

Del resto, anche tra le popolazioni più civili d'Europa variano i gusti. Ci sono persone che non mangerebbero mai carne di asino, ed altre invece ne fanno salami che dicono gustosissimi. Alla maggioranza degli europei ripugna l'idea di mangiare carne di gatto; e invece molte volte il gatto sostituisce la lepore a insaputa dei commensali che lo trovano squisito.

Avevano dunque ragione gli antichi, quando dicevano che sul gusto non si disputa.

Razlaga besed

strano čuden, nenavaden.
cibo m jed.
straniere m tujec.
meravigliarsi čuditi se.
sensò m čut, čutilo, občutek.
disgusto m zoprnost, gnus.
a nessun prezzo po nobeni ceni.
lumaca f polž.
leccornia (lekkornja in lekkornia) f slaščica.
ripugnanza f nenaklonjenost; gnus.
rana f žaba.
gustoso okusen.
mensa (mensa) f miza; obed; obednica.
lusso m luksus.
voluttà f ugodje, užitek, naslada.
verme m črv.
buon gusto m sladkosnedež, sladokusec.
gorgonzola (gorgonzola) f vrsta italijanskega sira.
arte culinaria f kuharska umetnost.
svariato (zvarjato) različen; pisan.
schifoso gnusen, ostuden.
puzzolente smrdljiv.
fradicio gnil.
delizia f slast, naslada.
uova f množina samostalnika uovo m jajce.
topo m miš.
salato slan, nasoljen.
millepiedi m stonoga.
lucertola f kuščar(ica).
indigeno m domačin.
scarafaggio m hrošč govnač.
gatto m maček.
sostituire nadomestiti.
lepore f m zajec.
a insaputa brez vednosti.
commensale m omiznik, gost.
squisito izbran.
disputare (disputo) razpravljati, pretekati se.

LETOŠNJE ZIMSKO NEBO

Marsovo kraljevanje gre h koncu, vlado prevzema Orion

Čuda vesoljstva

Odkar se človek zaveda samega sebe, občuduje nebo in se ga boji ter pošilja proti njemu prošnje in zahvale. Saj ga nebo obdaja s srečo in biča z zlom, obeta mu rajsko blaženost ali večno pokoro. Podnevi se mu odmika v sinje višave, da ga more sonce tem močnejše prikleniti k delu na zemlji, ponoči pa se nagiba globoko nadenj, da mu da spoznati marsikatero svojo tajnost.

Ze milijone let nam neumorno in preživo bleste zvezde, ta neštevilna daljna sonca, a človeštvo še vedno zamaknjeno strmi vanje, da ga očisti grešne pozemske sle in ga povede v razsežnosti vesoljstva in večnosti. Najstarejši narodi so že marsikaj računali in napovedovali iz njih glede časa in usode. Grkom je ob pokojnem dihanju milega Egejskega morja lila skozi linice nebeška luč in jim čarala v domišljijo čudežne bajke o bogovih in herojih. Neumorni razumski človek zadnjih stoletij pa prodira v spoznanju vse globlje in globlje in že sluti skrajne meje vseмирja. Meri razdaljo velikost, sta-

zemlja je poskrbela s svojo nagnjeno lego, da nj zvezdna podoba enolična, marveč da se poleg stalnih gostov ostali lepo razvrščajo po letnih časih in da se ob času prikažejo tudi bolj eksotični potniki z južne poloble.

Zgodnje zimske noči nam razkrivajo tako sliko: Glavno oporišče nam je Severnica ali Tečajnica in skozi njo se zemeljska os podaljšuje v svetovno os. Ker je zemlja zaradi sploščenosti velika vrtavka, os opisuje velikanski stožec in bo našim potomcem čez 12.000 let tečajnica spet svetla Vega. Sporednik, ki leži 30 stopinj južno od Severnice, omejuje vse leto vidne zvezde.

Med temi nadobornicami najlaže najdemo znani, zdaj nizko nad severnim obzorjem ležeči Veliki voz, ki nam pomaga gotovo najti z znano petkratno razdaljo svojih zadnjih dveh zvezd samotno Severnico, na kateri visi Mali voz. Tema nasproti, skoraj na našem zenitu, leži Kasiopeja v značilni obliki dvojnega W, poleg nje pa v obliki romba Kefej. Niže na levo Malega voza zapazimo

se sveti beli Rigel, čigar svetloba resnici prekaša sončno 20.000 krat.

Pod Orionom skače Zajec, a na levo ga sledi Veliki pes z žarečim Sirijem, najsvetlejšo stalnico, ki se počasi dviga nad vzhodno obzorje. Dalje na zahod ima Orion še enega zvestega spremljevalca Malega psa s Prokijonom. Toda »zvezdnikov« še ni konec. Od Bika na vzhod se vzpenjata na najvišjo točko ekliptike Dvojčka: levji rdeči Pollux in desni beli Kastor. Dalje na vzhod jo ubira Rak, a vendar še toliko previdno, da ne pade v levji kremplj Regulus. Tu pod Velikim vozom namreč že dviga Lev svojo mogočno grivo v obliki velikega vprašaja, telo pa se mu razteza na dolgo in zaključuje z repom Denebulo. Ostali del živalskega kroga se tudi na tem koncu pogreza pod obzor.

Mnogo novega je tudi v naši sončni domovini, ki pa je v tem času zelo mračna. Najprej se spomnimo skrbnega očeta, ki trdno k sebi priklapa svojo drobno deco, sveti ji in jo ogreva na hladni poti po vseмирju neznankom. Ob začetku astronomske zime 22. decembra je dosegel v Skorpionu najnižjo točko svoje navidezne poti (ekliptike, živalskega kroga ali zodiaka) in se je pričel rahlo dvigati proti Strelcu in Kozorogu, dokler ne bo 21. marca dospel spet na ravnino in nas z enakonočjem popeljal v pomlad. Dan naraste v januarju za eno uro, v februarju za poldrugo uro in do konca marca je dolg že 12 ur 48 minut.

Dne 3. januarja se je Zemlja najbolj približala soncu, t. j. na 147 milijonov kilometrov proti največji oddaljenosti 151 milijonov kilometrov v začetku julija. Ne sme pa vznemirjati začudenja, da je zdaj kljub tej »bližini« pri nas zima. Toplota kakega dela zemeljske površine zavis predvsem od dolžine dneva in od vpadnega kota sončnih žarkov. Ker pa so zimske dnevi le za polovico poletnih, nam tistih 6% toplote, ki jih zdaj več prejemamo, prav nič ne koristi.

Zaradi manjšega vpadnega kota žarkov se jih mora ista množina porazdeliti na večjo površino kot poleti in je zato njihova pripeka mnogo šibkejša. Njih učinek zmanjšuje še dejstvo, da se po Keplerjevem zakonu zemlja hitreje giblje in tako zimske poletje šteje 177,8 dni, poletno poletje pa 187,5 dni. Na južni poluti je pa obratno sonce poleti zemlji najbližje in zato tudi vse močnejše žge. Po bivavski teoriji se izmed planetov samo naša zemlja lahko ponaša z otrokom. Vrtoglavica in po materi zemlji »dedno obremenjena« Luna nam bo pokazala svoj starikavi obraz vedno iste polote 1. februarja in 3. marca. Sredine mesecev bodo torej najprimernejše za opazovanje zvezd. Ob polni luni pa laže polščemo najsvetlejšo zvezdo, posebno planete.

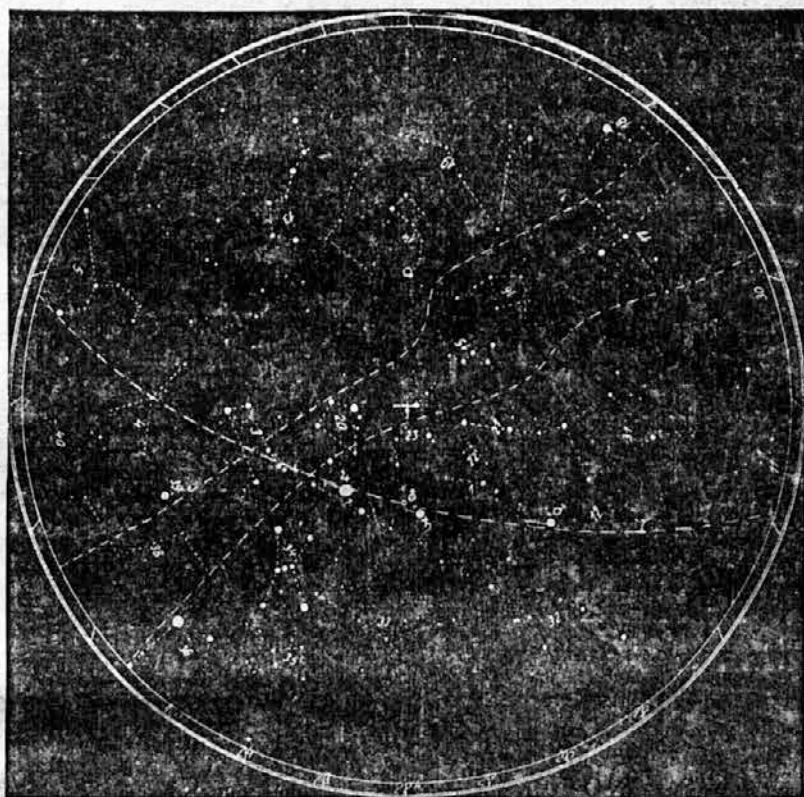
Vsako leto sta najmanj dva največ sedem mrkov. Lunini so vidni za vse kraje istočasno, da je le nad obzorjem, nasprotno pa sončne vidimo vedno le na delu zemlje, pri čemer je luna kot nekaka zaslonka pred soncem. Ker je zemlja štirikrat tako velika kot luna, moremo vedno nekatere gledati mimo te »zaslonke«. Kakršna je pač oddaljenost lune (360.000 do 410.000 km), se dozdeva luna zdaj večja, drugič malo manjša kot sonce. Če je v prvem primeru osrednji prehod lune, je popoln sončni mrk, sicer pa je samo obročast mrk. Ta pojav se omejuje le na ozek trak zemeljske površine, za vse ostalo površje je vedno delno sončno pomračenje.

Marec nam bo prinesel dva mrka: delen sončni 16. do 17., ki pri nas ne bo viden, in popoln lunin mrk 2. do 3.; luna bo stopila v polsenco ob 22.28, v polno senco ob 23.31, začetek mrka bo ob 0.33, sredina ob 1.22, konec ob 2.10; iz polne sence bo ušla ob 3.12, iz polsence ob 4.15 uri zjutraj.

Ta zima je izredno naklonjena za opazovanje planetov in njih močni a mirni svetlobi. Notranja planeta Venero in Merkur vidimo vedno le nekoliko po sončnem zahodu ali nekaj pred vzhodom. Palček Merkur se bo prikazoval ta mesec v mraku in bo 25. t. m. dosegel najbolj vzhodno točko od Sonca; februarja bo skrivaj prešel na njegovo desno stran in bo delal družbo Danici.

Podobno se vede tudi edina sestra naše zemlje, Venera, ki zdaj še skoraj tri ure kot Večernica podaljšuje sončno luč in ji zato sonce za njeno zvestobo slika nebo in oblake z najlepšimi mavričastimi barvami prebogatih odtenkov. Ob koncu leta je prekašala s svojim sijajem kar štirikrat najsvetlejšega Sirija, zdaj pa že popušča in bo za Merkurjem odšla naznanjat sončni vzhod v rožnati zori ter bo naprej stanovitno spremljala sonce v svetlem dnevu.

Nadaljevanje na 12. strani.

Spodaj je jug, zgoraj sever; na desni zahod in na levi vzhod (torej obratno kakor na zemljevidih). Tista stran neba, proti kateri smo pri opazovanju obrnjeni, mora biti na zvezdni karti vedno spodaj. Črtasta krivulja v sredi je ekliptika, to je navidezna pot sonca in deloma tudi planetov; lunina pot je še bolj nagnjena na ravnino. — 1 Jupiter, 2 Saturn, 3 Mars, 4 Uran, 5 Ven, 6 Merk, 7 Pluton, 8 Komet, 9 Dvojčka, 10 Rak, 11 Vodnar, 12 Ribi (spodaj na ekliptiki je pomladisce), 13 Veliki voz, 14 Mali voz s Severnico, 15 Kasiopeja, 16 Kefej, 17 Labod (Deneb), 18 Lira (Vaga), 19 Zmaj, 20 Kočijaž (Koz), 21 Andromeda, 22 Trikotnik, 23 Perzej (Algol), 30 Delfin (nad njim navpično v Rimski cesti je Orel z Atairom, ki ga mi še vidimo), 31 Pegaz, 32 Kit, 33 Eridanus, 34 Orion (Rigel, Beteigzena), 35 Zajec, 36 Veliki pes (Sirij), 37 Argo, 38 Samorog, 39 Mali pes (Prokion) 40 Kača.

rost in sestavo svetov, določa jim pot, hitrost in razvoj. Toda nič manj vneto si še vedno ne prizadevajo iztrgati zvezd svoj usodo in napovedovati posameznikom, narodom in državam bodočnost.

A nam navadnim zemljanom ne gre za tako težke in zapletene probleme. Razveseljivati se le hočemo še naprej nad krasoto zvezdnega neba, iskati znancev med najimenitnejšimi nebeškimi telesi in ozvezdij ter zasledovati njihovo življenje v eni sami noči, v letnih časih in v vsem letu, ko spet obnove svoj strogi krogotok.

Pozabiti seveda nečemo, da to prav za prav niso stalnice v nespremenljivem redu in odnosu, temveč večja in manjša sonca, najbližje oddaljeno 40 milijonov kilometrov in nato vse dalje in širje preko mej naše večje domovine Rimske ceste do novih svetov, oddaljenih na sto tisoč svetlobnih let. Lahko nam bo torej priti na misel, da zato gledamo samo preteklost, in to zelo stare čase; razsežnosti najrazličnejših starosti in razdalj se nam zgoščujejo v posameznem trenutku, ki ga ravno nazivamo sedanost v enotno podobo v zavesti. Najbolj se še približujejo časovni in krajevni točki opazovanja pojavi našega sončnega sestava.

Če pa smo še bolj natančni in dosledni, moramo uvideti, da je vse relativno, kar zaznavamo: vsi občutki in predstave so sodobne le glede na trenutek in položaj dojemajočega. Čim bolj je od njega oddaljen vir dražljaja, tem bolj je lahko slika izkrivljena in netočna. Le razum nam omogoča — vsaj normalnim — da lepo razvrščamo spoznanja in da se nam ne zapletejo v nerazrešljivo zmešnjavo. Tako nastaja iz kaosa kozmos.

Toda zapustimo nevarne meje modroslovja in povrtno se raje k našim nebeškim prijateljem! Sama naša

njemu slično ozvezdje, to je Zmajeva glava, čigar rep se vije med obema vozema tja proti tečaju. Dalje na zahodu sestavljajo tri zvezde prvega reda: Vega, Atair in višji, najmanjši svetli Deneb, velik pravokoten trikotnik; sama ozvezdja Lire, Laboda in Orla so manj jasna. S tem preidimo k zanimivejšim vzhajalkam.

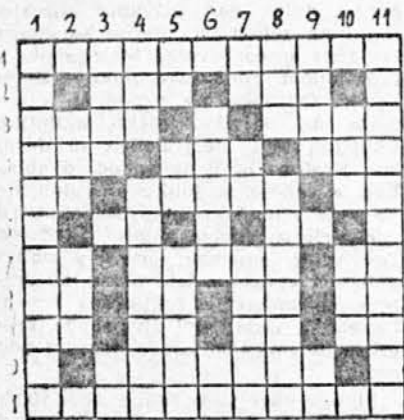
Slučaj hoče, da so pri nas ravno najbolj čiste noči posejane z najlepšimi biseri. Zdaj je čas, ko kraljujejo na južnovzhodnem nebu »zimske« zvezde, ki se ponašajo z najsijajnejšimi ozvezdji in najštevilnejšimi »divami«, to je zvezdami prvega reda, ki nosijo poleg čisto učene astronomske označbe še svoje posebno filmsko ime.

Pod Kasiopejo se vrstijo navzdol: Perzej z desno trostruko in zato spremenljivo zvezdo Algolom, dalje Gostosevci ali Plejade, kopica sedmih zvezd, razvrščenih okoli najsvetlejšega Alkijona, in končno Bik, ki s svojimi krvavordečim očesom Aldebaranom zre bojevito dol proti velikanu Orionu. Za Perzejem poganja Kočijaž svojo rumeno Kozo, medtem ko pred njim v tugi steza roke na skalo priklenjena Andromeda in dalje, že na zahodu (kot velik pravokotnik), pluje Pegaz s svojim žrebcom. Raztegnjena ozvezdja iz živalskega kroga spodaj se še skrivajo našemu pogledu.

Ob Aldebaranu tvorijo »deževne« zvezde ali Hijade bikovo čelo v obliki V. Levo od spodaj se vse bolj krepko dviga ajd Orion (kot dva trikotnika drug nad drugim, a vmes svetel pas treh zvezd); na njegovih plečih se blešči na levi rdeča Beteigzena z 250 krat večjim premerom kakor ga ima naše sonce, na desni pa modrobela Bellatrix, katere površina izkazuje štirikrat višjo temperaturo od sončne. Ob pasu treh diamantnih zvezd mu visi meč, a na desni nogi

Križanka

Od št. 1 dalje v smeri urnega kazalca naokrog se bere Voltairov izrek.

Vodoravno: 2. Predlog; brez izjeme; južnoafriška antilopa; veznik. 3. Grška črka pa tudi neko jed v enem piskru Primoreci tako nazivajo; dušik; v šolah jih je mnogo. 4. Jarem; del obleke; domača žival. 5. Pogojni veznik; kar pripada sobi; tuja okrajšava za kralj in cesar. 6. Angleška okrajšava za vzhod; povratni zaimek; predlog kot 2. vodoravno;

del obraza (do konca). 7. Kralj (italijansko); potreben za streljanje; kazalni zaimek. 8. Pomožni glagol; pesnitev; take so boljše kakor strgane (do konca). 9. Daljica, okrog katere se nekaj vrti; ime note; isto ime na robe; predlog. 10. Na začetku in na koncu isti veznik; v sredi pa znano mesto z ruskega bojišča.

Navpično: 2. Polž jih lahko skrije, vrag pa ne (do drugega temnega polja); grška boginja jutranje zore. 3. Moderno prevozno sredstvo; predlog; vprašalnica brez samoglasnika. 4. Cela; afriški veletok. 5. Dvojni samoglasnik; italijanska reka ali predlog; pozivi, kliči (tujka). 6. Predlog; najprej je pomenilo indijskega vladarja, zdaj pa bogataša; obratno je oziralni zaimek. 7. Prav majhna teža; kemični znak za kositer; dá o vrednosti mnenje. 8. Stari Slovan; Puškinov junak. 9. Amerikanci so nedavno izgubili ta otok; zaimek (do kraja). 10. Predlog; nekoč se je bil z Angležem; zemlja, pod; še enkrat isti predlog.

Izločilnica

Kozma, rima, tlak, obrt, kanja, Azov, ajda, Aleš, Krim, mrak; v vsaki besedi črtaj po eno črko, da dobiš nova besede; izločene črke povejo ime in priimek našega umenitnega slikarja, ki je te dni praznoval 70letnico svojega rojstva.

Naprej in nazaj

Prašna soba, spis na spis, jih čuva Birokrajci sveti; bes narave, piš in tresk, odnesti vse grozi, podreti.

Premikalnica

SLABOKRVNOST
KVARTOPIREC
PUŠČAVCEK
ELEKTRENINA
SARDANAPAL

Premikaj vodoravno besede, dokler ne dobiš v treh navpičnih vrstah tri imena naših vrhov iz istega pogorja.

Vprašaj in preizkusi me!

1. Kdo je odkril južni tečaj?
2. Odkod izvira izraz: paničen beg?
3. Kaj je arbitraž?
4. Kdo je ustvaril Prešernov spomenik v Ljubljani?
5. Kakšen naslov nosi rimski škof?
6. Kako se imenuje trojica grških dramatikov?
7. Katero je najmanjše evropsko morje?
8. V kateri pisavi so izražali črke s slikami?
9. Kje leži težišče človeškega telesa?
10. Kdo je naš največji epični pesnik?
11. Kaj je plutovina?
12. Kaj je partitura?
13. Katera dva slavna pesnika sta umrla v istem letu 17. stoletja?
14. Kaj je natrijev klorid?
15. Kako se imenuje petorica naših slikarskih mojstrov impresionistov?
16. Kako je prišel Damokles v položaj, da se je moral bati meča?
17. Kaj so peeri?
18. Odkod izvira chianti?
19. Čigavi so »Ptiki brez gnezda«?
20. Kdo je uglasbil Aldo?

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka: vodoravno po vrsti: 1. obligacija. 2. trizobl, od. 3. od, bruc, a. 4. na borzi, as. 5. 2, rr, ubira. 6. uho. 7. Ksaver. 8. plinja, nona. 9. anhidrid. 10. njim, ornat. 11. četaš, ji, a. 12. i. i. tragik. 13. čista, voza.

Stopnice: 1. domovina, 2. vdovstvo, 3. sodomija, 4. svedočba, 5. anekdota, 6. Doberdob, 7. Colorado.

Posetnica: Ključavničar.

Čaroben lik: 1. S O S, 2. sedmi, 3. Moderna, 4. smrad, 5. Ind.

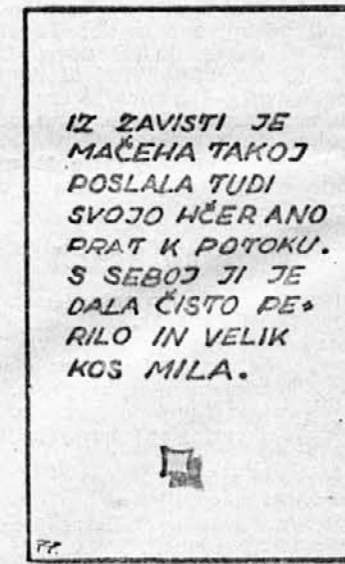
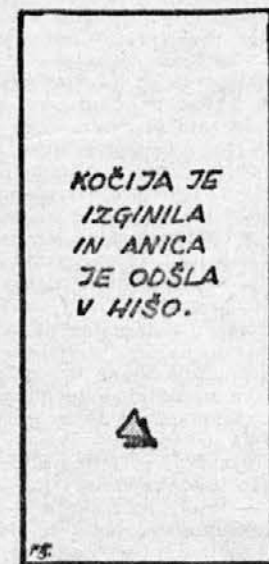
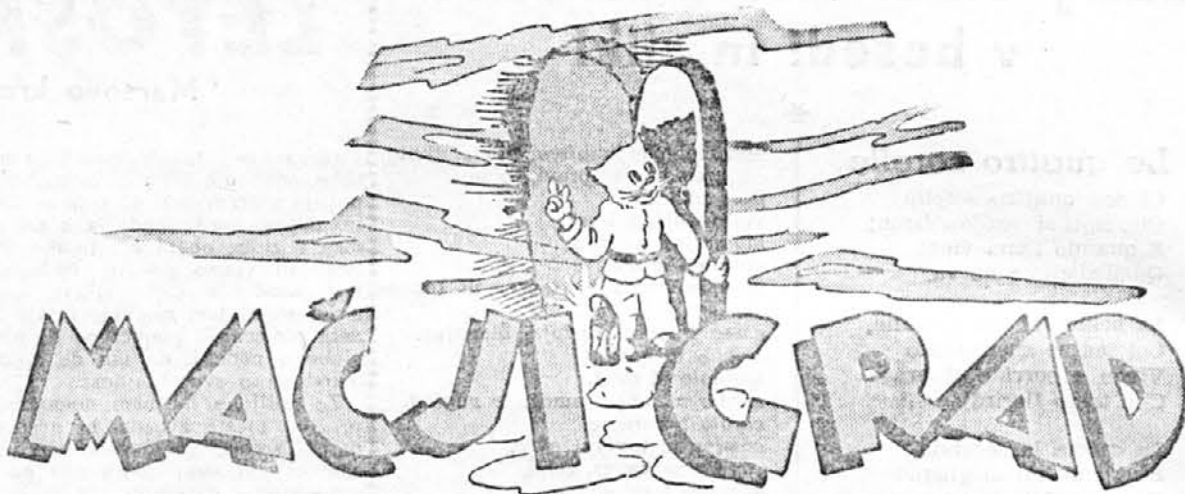
Izločilnica: Srečno novo leto.

Znanstveniki v zadregi: Lahko se spozna, da mora biti delitelj (x) dvocestno število in da se nahaja v številu iz prvih treh deljenčevih števil brez ostanka. Da se mora peti deljenčeva številka pripisati k četrti, pomeni, da stoji v količniku pred številko 8 ničla. Zda imamo dvomestno število, v katerem se nahaja neko drugo dvoštevlično število (x) osemkrat; x pa je vsebovan v nekem troštevličnem številu manj ko desetkrat. Enostaven poskus nas privede do sklepa, da mora biti x samo 12; x se pa v prvih dveh mestih tretje vrste niti enkrat ne nahaja, saj bi sicer zadnje dividendove številke sploh ne pripisali. Prva številka v tej tretji vrsti mora pa biti samo ena in se torej številke v tretji vrsti glasi 108, ker mora biti brez ostanka z 12 deljivo. Ostalo se lahko spozna: 1089708 : 12 = 90809.

Dvakrat zakaj: a) Ker je zrak slab prevodnik toplote, ostane tlo še dlje časa zelo hladno, čeprav veje že topljši jug. Dež zaradi tega na tleh nekaj časa še zmrzuje v poledico, čeprav kaže toplomer nekaj stopinj nad ničlo. Podobno opazujemo pri zidovju.

b) Toplejši zrak vsebuje sorazmerno mnogo hlapov. Če se ta zrak ohladi ob dotiku z mraznim tlom, ne more več pridrževati toliko hlapov. Njih del se zgosti v kapljice; pri tem se sprosti del kondenzacijske (zgoščevalne) toplote, ki pospeši nastop jugovine.

IZVIRNA ISTRSKA PRAVLJICA * BESEDILO JE NAPISAL IN RISBE NARISAL STRIC MIŠKO

DALJE PRIHODNJIČ

»Da, madam, pred nekaj trenutki sem videl Mr. Fancherja v četrtem nadstropju, ravno ko je smuknil okrog nekega vogala.«

Zofija obraz je iznenada postal tako zelen kakor njena obleka.

»V četrtem nadstropju?« Stanovalje hotelskega lastnika leži v petem nadstropju. »Kaj je iskal v četrtem nadstropju in kaj hočete reči z besedo 'smuknil'?«

Clarence se je v zadregi prestopil z ene noge na drugo.

»No, zdelo... zdelo... torej zdelo se je, kakor da ne bi hotel, da ga kdo vidi.«

»Smešno!« je vzkliknila Zofija, a nosnice so ji vzdrhtele in prav gotovo sva mislili obe na eno in isto stvar — namreč na Anthonyjevo na št. 409!

V četrtem nadstropju sem Zofijo pustila samo in izstopila. V zadnjem hodniku so bili pozabili luč prižgati. O'rog vogala — svetloba s prednjega hodnika ni prodrla do sem — je bilo zelo temno. V splošnem nisem živčna; zdaj mi je bilo pa vendarle zelo tesno pri srcu. Spominjam se celo, da sem se zdržnila. Z veliko težavo sem našla ključavnico v svojih vratih in spet me je obšel mučen občutek in mrzlo me je spreletelo po hrbtu. Ko sem opazila, da je stikalo v sobi poleg vrat samo škrt-niko, ne da bi se luč prižgala, mi seveda ni bilo prijetnejše pri duši.

»Kratek stik,« sem jezno zamrmrala. »Takšna neumnost!«

Na srečo so bile ostale luči v mojem stanovanju priključene drugemu vodu kakor pa stropna svetilka. Ker stanujem v tem stanovanju že več let, sem le našla pot, čeprav je bilo zaradi spuščanih oknice temno kakor v rogu.

Počasi sem se pritipala v drugo sobo in iskala lučko na mahagonijasti mizici zraven divana. Imela sem občutek, kakor da bi bila mizica bolj oddaljena kakor običajno; takrat so se pa moje roke ob nekaj zadelah in obstala sem kakor okamenela.

Dotaknila sem se bila neke moške lakti. Čutila sem grobo tkanino rokava in kakšno sekundo sem bila kakor ohromela od strahu... Ko sem tako stala, ne da bi bila zmožna glasu, se je nekaj rahlo zagugalo pred mojim obrazom. Bila je rama nekega človeka! V istem trenutku sem zaslišala rahel sum — enakomerno kapljanje vode; a to ni bila voda, zakaj moje roke so bile na lepem lepljive... nemasno lepljive.

Do današnjega dne ne vem, kako se mi je posrečilo, najti svetilko na mizi, niti ne, kako sem imela moč, obrniti stikalo. Zdelo se mi je, kakor da bi trajalo leta in leta, preden je luč posvetila.

Zdaj, ko je bilo svetlo, sem od svojih s krvjo omadeževanih rok pogledala naravnost v blede, sploščeni obraz Mr. Jamesa Reida iz New Orleansa, ki je s prerezanim vratom visel nad menoj na lestencu.

5. poglavje

Zmerom sem bila ponosna na to, da se znajdem v slehernem položaju. In vendar so za nekaj minut — potem ko sem odkrila to strahotno najdbo — moji čuti nehali delovati. Morala sem drugič obrniti stikalo pri mizni svetilki, da ne bi več videla spacenega obraza pred seboj, a pozneje se tega sploh nisem spominjala. Prav tako malo vem, kako se mi je posrečilo, odpreti vrata in priti na hodnik.

»Pomirite se vendar! Za božjo voljo, kaj se je vendar zgodilo?« sem zaslišala osoren glas poleg sebe.

Adelaida vztraja do konca

SKRIVNOST HOTELA RICHELIEUJA

Medtem sem si bila že toliko opomogla, da sem ugotovila, da me Mr. Stephen Lansing z vso silo trese; a še zmerom nisem mogla storiti ničesar drugega kakor bedasto strmeti v njegov obraz. Vrata neke sobe so se bila odprla in šibek pramen luči je prodrl do naju.

»Zavedite se vendar že, Miss Adamsova,« je nežneje pristavil Mr. Lansing, »in povejte mi, kaj se je zgodilo.«

Zdaj so se vrata vzdolž hodnika druga za drugimi odpirala in ljudje so prestrašeni gledali skozi njega. Šele zdaj sem se zavedela, da so bili obupni kriki, ki so spravili vso hišo pokonci, prišli iz mojih ust. Zbrala sem vse moči in stisnila zobe.

»Tako je prav,« je zamrmral Stephen Lansing in me je dobrohotno potrepil po ramenu kakor prestrašenega otroka.

Čudno je, kakšne postranske reči v takšnem trenutku šinejo človeku v glavo.

»Mislija sem, da ste se ven peljali s Polly Lawsonovo,« sem očitajoče pripomnila.

Zdelo se mi je, kakor da bi bil izpremenil barvo.

»Vrnili sem se,« je suho odvrnil.

»Če hočete natanko vedeti... nekaj sem bil pozabil.«

Pogledal je mimo mene Kathleeno Adairovo, ki je stala med vrati svoje sobe, in znova zardel, ko je nestrpno pristavil:

»Ali mi ne bi že povedali, kaj pomeni takšen hrup, Miss Adamsova?« Porogljivo se je nasmehnil. »Na koncu koncev morda niste drugega videli kakor miš?«

Globoko sem zajela sape. Moja zavest je bila zdaj spet čisto jasna. Vzravnan v vsej svoji višini sem z jeklim posmehom dejala:

»Nisem tiste vrste ženska, ki za prazen nič postane histerična.« In medtem ko sem se ozrla po krogu ljudi, ki so se zbrali okrog mene, sem dodala: »Neki mož je v moji sobi.«

»Neverjetno!« je vzkliknil Stephen Lansing zbadljivo.

»Vaša zbadljivost ni prav nič na mestu,« sem rekla ledeno. »Mož je mrtev.«

»Mrtev!« je nekdo zavreščal za menoj.

Prikimala sem.

»S prerezanim vratom visi na lestencu.«

»Za božjo voljo!« je vzkliknil Mr. Lansing. »Saj ga nazadnje menda niso...«

»Umorili, da!« sem končala.

»Umorili! Strašno!« je zastokala Mrs. Adairova.

»Kdo je?« je hitro vprašal Lansing.

»V tujsko knjigo se je vpisal za Mr. Jamesa Reida iz New Orleansa.« sem odgovorila s stisnjenimi ustnicami.

»O Bog!« je zastokala Mrs. Adairova. Bila bi padla, če je ne bi bila njena hči prestregla.

»Omedlela je,« je kriknilo dekle.

»Mat! mat!«

»Počakajte, pomagam vam,« je rekel Lansing. »Pretežka je za vas.«

Kathleenine oči so se odklonile no uprle vanj.

»Sama si lahko pomagam.« A ni poslušal njenih besed. Lansing je nezavestno žensko nesel v njeno

sobo in jo položil na divan; dekle je šlo pa za njim.

Po hodniku je razburjen pritekel Ciril Fancher.

»Vraga, kaj se je vendar zgodilo?« je vprašal in me tako pogledal, kakor da bi bila jaz kriva, kar koli se je že zgodilo.

»Nekega vašega gosta so umorili v mojem salonu,« sem mu pojasnila.

Trenutek sem mislila, da bo tudi on omedlel. Stari Clarence je zavil za njim kakor miš, ki je zaslila v past. Okrog vogala je pa z vreščim glasom klicala Lottie Mosbyjeva:

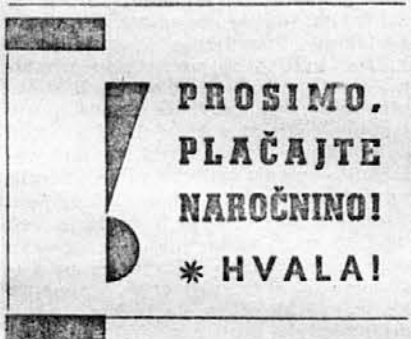
»Dan, Dan, kje si?«

»Stopite po mojo ženo,« je ukazal Ciril Fancher s šibkim glasom.

»Hitro!«

Skomignila sem z rameni. Zofijin novi mož je bil morda romantičen ljubimec, nikakor pa ne opora v težkih urah. Možak me je tisti trenutek neznanško spominjal na gumijastega prašička, ki mu sapa uha.

»Zofija bo že vedela kaj ukreniti,« je rekel, si obrisal pot s čela in me čisto obupano pogledal.

PROSIMO.
PLAČAJTE
NAROČNINO!
* HVALA!

»Upajmo,« sem suho pristavila. Anthonyjeva, ki je slonela med vrati svoje sobe, me je opazovala s hudobnim smehljajem.

»Prav za prav imamo lagodnešne načine, kako se odkrižamo ljubimca; saj ga ni treba kar umoriti,« je rekla. »Morali bi biti bolj pri sebi, Miss Adamsova.«

Na prizorišču se je pojavila Ella Trotterjeva, pa nekoliko osupla.

»Če hočete s tem reči, da ima Adelaida kaj opraviti z umorom, spadate pod pristilni jopič!« je nadrla dvomljivo damo.

Hilda Anthonyjevo se je cinično zasmejala.

»Vse ne poveste!«

Čeprav nisem ženska, potrebna opore, sem bila Elli Trotterjevi vendar hvaležna za to, da mi je zdaj ponudila svojo roko v pomoč. Iznenada je luč na hodniku spet posvetila. Vrata sem bila pustila na stečaj odprta, tako da so zdaj vsi lahko videli grozotno postavo, ki se je v prepihu rahlo gugala sem in tja.

»Ničče ne sme noter, dokler ne pride policija,« je rekel Lansing, ki se je bil pravkar vrnil od Adairovih. »Prvo pravilo je, da se ne sme nihče ničesar dotakniti.« Tedaj je prišla po hodniku Zofija Fancherjeva hladnokrvna in odločna kakor zmerom.

»Policija bo v petih minutah tu,« je pojasnila tako stvarno, kakor da

bi bil umor najbolj vsakdanja zadeva na svetu. »Vsi morate dol v salon in tam počakati, dokler se ne začne zasliševanje.«

»Policija nam nima ničesar ukazovati,« je protestiral Mosby. »Grem s svojo ženo v kino.«

»Tega ne boste storili,« je mirno rekla Zofija.

S ceste nam je udarilo na uho vreščede in grozljivo tuljenje policijske sirene. Lottie Mosbyjeva se je oklenila moževe lakti in je trepetala po vsem životu. Spominjala me je na nebojčenega molja z osmojenimi krili.

»Ne jaz ne moja žena ne poznavata tega moža. Niti enkrat nisva govorila z njim,« je jezen vzkliknil Mosby.

»Česa ne poveste!« se je oglašala Anthonyjeva. Njene rumene oči so porogljivo ošinile drobno, trepetajočo postavo Lottie Mosbyjeve, ki je kriknila in si potem s krčevito stisnjeno roko pokrila usta.

»Kolikor vem, ni nihče od nas poznal umorjenega,« je zamrmral Howard Warren. Vprašala sem se, koliko časa je pač že stal tam v nasplo razsvetljenem kotu. Ko je opazil moj pogled, se je na rahlo zdržnil.

»Nekdo ga je pač dovolj dobro poznal, da mu je prerezal vrat,« je pripomnil Stephen Lansing.

»Ali ne bi mogel biti samomor?« je zajecjala Mary Lawsonova. Šinilo mi je v glavo, da je morala biti — stanovala je v tem nadstropju — ena izmed prvih na mestu.

Lansing je skomignil z rameni, rekoč:

»Če je napravil samomor, je moral pač morilno oročje pogoltniti.«

»Zakaj ni luč na hodniku gorela?« sem vprašala Zofijo. »Ni čudno, da imajo morilci pri takšni nepazljivosti lahek popravek.«

Zofija je jezna vzklopela.

»V dvajsetih letih, kar vodim ta hotel, je to prvi umor. Zato pač ne morete govoriti o morilcih, ki imajo lahek popravek.«

»Kar še ni, se lahko že zgodi,« sem odvrnila, ne sluteč, kako upravičeno so bile te moje besede.

»Bržčas je bil kratek stik,« je pojasnila Zofija v odgovor na moje prejšnje vprašanje.

Odkimala sem.

»Vse luči v tem nadstropju, razen ene tu na hodniku in lestencu v moji sobi so gorele, se mi zdi.« Z grozo sem pristavila: »Zakaj... lestence... ni svetil, razumem. A kaj se je zgodilo z lučjo na hodniku! Zdaj na lepem spet gori.«

»Žarnica ni bila privita,« je pojasnil Pinky Dodge. »Stopil sem na stol in sem jo privil.«

Lansing je nagubal čelo.

»Tega ne bi bili smeli storiti, Pinky. Morda so bili prstni odtisi na njej.«

Pinky je poblebel.

»Ali mislite, da je... morilec našel odvil žarnico? Ali tega res ne bi bil smel storiti? Saj... sem imel dober namen.«

Zofija ga je strogo pogledala.

»Bolje bi bilo, če bi se vrnili na svoje delo, Pinky, namesto da se bavite s stvarmi, ki vam nič mar niso.« Medtem ko je Pinky osramočen odšel, se je Zofija obrnila k svojemu moku, ki je bil še zme rom blede ko stena. »Prosim, pojdi zdaj vsi v salon!«

Tisti trenutek se je prikazala policija v postavah dveh višnjevo-uniformiranih mož s samokresni za pasom; njun pogled je bil nasršen in neprijazen. Med njima, v varstvu dveh močnih rok, je stopala Polly Lawsonova, čisto rdeča v obraz.

»Polly,« je kriknila Mary. »Kaj to pomeni?«

Polly se je skušala nasmehnuti, čeprav so ji ustnice trepetale.

»Prišli so me, tetka. Samo okov je še manjka. Smešno, kaj?«

Z bliskajočimi se očmi je Howard stopil k redarjema.

»Kakšne bedaste šale so to? Saj vendar ne mislite resno, da ima Miss Lawsonova kaj opraviti v tej strahotni aferi?«

Eden izmed redarjev je ravno dušno skomignil z rameni.

»Policista sva, gospod. Storitvi morava svojo dolžnost. Šef komisije pride čez nekaj minut. Če vam ni kaj prav, mu povejte. Obrnil se je k svojemu tovarišu. »Ti ostaneš pri truplu, Sweeney. Skrbni za to, da se tu nihče ničesar ne dotakne. Ljudi bom spravil dol. Nadzornik jih bo zaslišal v salonu.«

Mosby je spet razburjen protestiral, a redar se še zmenil ni za to.

»Naprej, naprej, gospod,« je rekel. Sam je šel dalje, ne da bi bil izpustil Polly.

Howard se mu je postavil na pot.

»Vztrajam na tem, da to mlado damo izpustite,« je nadrl uradnika. »Čelo vi bedaki ne morete misliti, da je v kakršni koli zvezi z zločinom.«

Uradnik se je samo zarežal.

»Ze morda, da smo bedaki, gospod, tako neumni, kakor se zdimo na pogled, pa vendar nismo. Vaša prijateljica morda res nima opravka z umorom, a kljub temu ji bo nadzornik zadal celo vrsto vprašanj, na to se lahko zanesete.«

»Celo vrsto vprašanj?« je ponovlil Howard mehanško.

Uradnik se je spet zarežal.

»Sodim, da bo nadzornika presneto zanimalo, kako se je zgodilo, da smo gospodično našli spodaj v stranski ulici z okrvavljenim nožem v roki!«

V tesnobnem molku, ki je zavladal, se ni upal nihče izmed nas niti ganiti.

»Z... nožem...?« je nazadnje izdaval Howard.

Policist je izvlekel v okrvavljen robec zavit predmet.

»Ali je kdo izmed vas že videl tole?« je vprašal.

Nisem se mogla premagati: usel mi je vzklik strahu Mary Lawsonova je obupana zajela sape.

Polly se je skušala spet nasmehnuti, a obraz se ji je samo spacil.

»Seveda so ga že videli. To je nož za papir s slonovinastim držajem s pisalne mize tete Mary. Pojasni jim, tetka, da so ti bili nož danes popoldne ukradli iz tvojega salona.«

Z obrazom, tako bledim, da me je kar mrzlo spreletelo po hrbtu, je Mary Lawsonova skušala spregovoriti, a izdajala ni niti glasu... niti glasu...

»Torej?« je malomarno zamrmral redar.

Nadaljevanje na 12. strani

Naše zdravje

PEGAVEC

★

Pegavec ali pegavi tifus je zelo nevarna infektivna bolezen. Hvala bogu ni več tako razširjena, kakor je bila nekdaj, ko je še pomenila pravo morijo za človeštvo. Pegavi tifus se pojavlja kot epidemija posebno rad pozimi. V nekaterih krajih se pojavlja pegavi tifus stalno, to se pravi, da v takšnih krajih higienska služba zabeleži vsako leto po kakšen primer pegavega tifusa. Za takšne kraje je pegavec endemičen, v teh krajih je doma.

Posebno rada se pa ta bolezen razširi in zdijva kot prava epidemija v nezadovoljivih higienskih in socialnih okoliščinah. Prav rad razsaja tam, kjer živi več ljudi v skupinah, in so slabo hranjeni, zaradi fizičnih naporov malo odporni in se zaradi pomanjkljive ali otežkočene higienske organizacije zareda uši pri njih. Takšne pogoje za »dobar razvoj« pegavca nudijo predvsem vseh mogoča tabojska, zapori, azilni itd. Epidemije pegavega tifusa pa niso tako razširjene kot pri drugih nelezljivih boleznih, na primer hrip, da bi zavzemala cele pokrajine ali cele zemeljske predele, marveč so omejene na posamezna naselja in mesta. Vse to pa zaradi tega, ker njegovo nastanjanje ni v kakšni zvezi z vremenskimi in kozmičnimi vplivi ali na primer z vodo, kakor vemo za nekatere druge bolezni, temveč ga prenaša uš, ki živi v obliki.

Pravega povzročitelja pegavega tifusa prav za prav še zdaj popolnoma ne poznamo. Vemo le toliko, da ga prenaša »gvanina uš«, da povzročitelj potrebuje za svoj razvoj in rast dva gostitelja, človeka in uš. Uš, ki se je nastilja krvi pri bolniku s pegavcem, postane okužljiva za okolico šele po petih do sedmih dneh. Iz tega vidimo, da povzročitelj potrebuje gotovo dolgo v organizmu uši, da se razvije popolno in postane nevaren za človeka. V črevnih stanicah okuženih uši je raziskovalec Rocha Lima odkril pod mikroskopom majhna jajčasta okrogla telesa, ki jih pri navadnih (neokuženih) ušeh ni najti. Ta telesa so čisto gotovo v zvezi s povzročiteljem pegavca, ni pa določeno dokazano, da so to ona sama. Rocha Lima jih je imenoval v čast dvema zdravnikom, ki sta raziskovanje te bolezni plačala s svojimi življenjem, po njih imenih Rickettsa Prowazeki.

Pegavi tifus nima poleg istega imena z znanim trebušnim tifusom odnosa legarjem nobene sorodnosti. Skupna sta jima le nekaaka omotična zanesenost in kožni izpuščaj, ki ga opažamo pri obeh obolenjih. Ime mu je ostalo iz davnine, ko še njegova prava narava in bistvo nista bila točno poznana, pa so ju tedanjim zdravnikom zaradi omenjenih dveh bolezenskih znakov zamenjavali, boljše mislili,

da gre za dve različni obliki iste bolezni.

Sama bolezenska slika pegavca je navadno zelo značilna in nudi zvočne vtis težkega in nevarnega obolenja.

Bolezen se začne brez kakršnih predznakov na lepem z visoko vročino, mrzlicami, revmatičnimi bolečinami v sklepih in na splošno s slabimi zdravstvenimi počutki. Bolnik ima zaripel obraz, žareče oči, z močno vnetimi očesnimi vekami, hudim nahanom, hripavim glasom in ima velike težave z dihanjem. Vročina se drži stalno visoko, četrti ali peti dan se pa pojavi po vsem telesu izpuščaj. Tudi po podplatih in dlaneh ga opazimo, kar pri trebušnem tifusu nikoli ni videti. To so rdečkasti madeži na koži, v katerih pride pozneje do krvavitve. Te kožne krvavitve se po nekaj dneh še povečajo, mesta postanejo modrikasta s sivozelenkasto okolico. Tako je bolnik res ves pograst, in ime bolezni že samo prav dobro označuje zunanji videz bolnika.

Težkemu bolezenskemu stanju se rade pridružijo še druge nevarnosti, posebno s strani dihalnega in krvotoknega sistema. Srce začne slabeti ob velikem naporu. Rada se pridruži tudi pljučnica. Proti koncu bolezni so pa posebno značilni napadi živčnosti, ki se kažejo v veliki bolnikovi nemirnosti, napadih delirija, različnih bolezenskih predstavah in idejah.

To težko bolezensko stanje traja po navadi štirinajst dni, na kar bolnik ali umre, ali pa se mu začne stanje polagoma izboljševati. Bolezen pa zapuša še za več mesecev težke posledice na splošnem bolnikovem stanju in počutju. Naglušnost, nevrotične

simptome, težko utrujenost, nezmožnost duševne koncentracije.

Potrebno je pa povedati, da pegavec ni zmerom enak. Bolezenska slika včasih rada nudi različne oblike. Pri otrocih je po navadi bolj mila, dočim pri starejših ljudeh skoro vedno prevladujejo bolezenski znaki s strani živčevja in pa duševnih motenj. Za starejše ljudi je pegavec vedno resna in nevarna stvar. Opažajo se pa tudi zelo blagi primeri pegavega tifusa, ki se nam v glavnem kažejo v neznamnem izpuščaju in malenkostni motnji splošnega zdravstvenega stanja. Na žalost so ti primeri bolj redki. Pegavec pomeni še zmerom nevarno bolezen.

Prav zato, ker se nam pegavec včasih predstavi v dokaj nejasni obliki, je včasih diagnoza zelo otežkočena. Za take primere razpolaga medicinska znanost z različnimi laboratorijskimi metodami, ki kaj hitro pokažejo resnico in izključujejo dvome. Med njimi je posebno važna neka posebna preiskava krvi, ki že v prvih dneh jasno pove, ali gre v resnici za pegavec ali ne.

Ozdravljenje, kakor smo že rekli, je odvisno od starosti bolnika, od njegove telesne in duševne konstitucije in od zunanjih socialnih in higienskih okoliščin. Močan izpuščaj s kožnimi krvavitvami in posebno izrazitost živčnih in duševnih simptomov dajeja le malo upanja za povolen konec. Umrljivost za pegavcem je zelo velika in znaša 15 do 30 odstotkov vseh za pegavcem obolelih.

Velike epidemije pegavca v preteklosti so izbruhnile v krajih, kjer je

stalno doma, in so se v te kraje nagromadile večje množice ljudi ter so ljudje tam živeli v slabih razmerah. Vse to se je po navadi godilo v vojnah. Tako so zabeležili velike epidemije na primer v Rusiji v času Napoleonove invazije in v Srbiji med svetovno vojno.

Možnost okužitve v danih okoliščinah je zelo velika. V takšnih okoliščinah se človek kaj lahko nalezje uši, ki mu prinesejo še pegavi tifus in njegov organizem je postavljen pred veliko preizkušnjo, ali bo prenesel napad, in če ga bo prenesel, koliko boš zmanjšani in oslajeni njegova doživetja moč in odpornost! Strokovanjaki so zadnja leta izumili različna cepiva proti pegavcu. Vendar ta cepiva še niso dovolj zanesljiva in še niso pokazala takih uspehov, da bi jim lahko neomažno zaupali. Zato je borba proti pegavcu še vedno v glavnem naloga higienika in ne toliko zdravnika.

Zdravstvo še vedno ne razpolaga s pravim vzročnim zdravilom proti pegavcu. Zdravnik pomaga bolniku s pegavcem le s sredstvi, ki podpirajo in krepijo posamezne organe, da bi vzdržali in premagali težko nalogo v bolezni. Ne razpolaga pa s sredstvom, ki bi uničilo povzročitelja samega, zato je edino uspešna borba proti pegavcu higienska — zatiranje uši! Popolnoma je treba uničiti in odstraniti uši iz obleke, posteljnine in iz celega poslopja. Izolirati je treba bolnike, odrediti strogo karanteno za bolnike in lazarete, kjer leže bolniki s pegavcem. Le tako edino preprečimo večji razmah epidemije in zmanjšamo nevarnost, ki je predla širšemu krogu.

Adelaida vztraja do konca

Nadaljevanje z 11. strani

6. poglavje

Povedala sem že, da je salon hotela Richelleuja prav turoben prostor. To je bil že prej, preden nas je policija tisti večer kakor prestrašeno čredo segnala v to sobano, s staromodnim, zelenoprevlečenim pohištvom.

Policistu, ki nas je bil dol odpeljal, se je kmalu pridružil tudi tisti, ki je slišal na ime Sweeney. Izvedeli smo, da je bil med tem časom prišel tudi nadzornik in preiskal moje stanovanje ter njegovega strahotnega gosta. V salonu so se oblikovale posamezne skupine, a prepovedali so nam, šepetati med seboj.

»Izvolite sedeti, gospoda,« je rekel Sweeney. Njegov tovariš Henkins nas je pa kdaj pa kdaj opomnil: »Nikakega šepetanja, prosim.« Enkrat je celo dejal: »Če si imate kaj povedati, bi nadzornik gotovo tudi rad slišal.«

»Kako dolgo, vraga, bomo še tu zaprti?« je nestrpnost vprašal Mosby. »Nadzornik bo že prišel, ko bo končal,« je počasi pojasnil Sweeney. »Za zdaj ima še delo. Prstni odtisi, fotografski posnetki in podobno.«

»Očitno nas policija namerava omečiti. Bržčas se bomo morali tu tako dolgo pariti, dokler ne bomo izgubili živcev,« je rekel Howard.

»Moja mati se ne počuti dobro; bolna je,« se je Kathleen Adairova obrnila na enega izmed naših Cereberov. »V posteljo mora.«

»Ah, nikar, otrok, bo že šlo,« je zamrmrala Mrs. Adairova, čeprav je bila zelo nebolna na pogled. Howard je tolažil rekel Mary Lawsonovi:

»Saj se bo pojasnilo, kdo je ukradel nož z vaše pisalne mize.« Hilda Anthonyjeva se je hudobno nasmehnila.

»Seveda je nekdo nož ukradel. Celo diletantske morilke so toliko prekanjane, da se ne bi dele z morilnim orožjem v roki ujeti pri dejanju.«

Izenada me je Ella Trotterjeva prišla za leket. Kljub prepovedi mi je zasepetala na uho:

»Poglej, Adelaida, krvave madeže na Pollynih dlaneh.«

Molče sem prikimala. Nobeden izmed nas ni mogel p. ledati Mary, ki je odreenela stala pri oknu in si — očitno podzavestno — drgnila prste ob prste, kakor da bi bili omadeževani s krvjo.

Izenada se je Lansing sklonil in nekaj pobral.

»Zapestnico ste izgubili, Mrs. Adairova.«

Kathleen je hitro stopila vmes. »Ne, zapestnica ni last moje matere!«

»Moja je!« je presenečena vzkliknila Ella Trotterjeva. Lansing je stopil s svetlikajočim se nakitom k njej.

»Na srečo sem slišal, ko je padla na tla. Kako lahko bi jo bil kdo pohodil!«

»Ze nekaj tednov nisem imela zavestne na roki,« je vzkliknila Ella. »Bila je v moji skatlici za nakit... To se pravi, morala bi biti tam.«

»Nesmisel!« sem rekla razdraženo. »Tvoj spomin je pod kritiko, razen pri bridgeu.«

Dalje prihodnjijo

VZROKI NENADNE SMRTI

Napisal dr. Henri Bouquet (Pariz)

*

Pred nekaj leti je bil v Parizu zdravniški kongres. Neki ugleden zdravnik je imel govor; izbral si je bil snov, ki mu je bila najbolj priljubljena. Njegov govor je zbudil viharno odobravanje. Ko je pa sedel, mu je glava omahnila na prsi. Navzočni so stekli k njemu: bil je mrtev. Zadnji hrup, ki ga je še slišal, je bilo odobravanje, ki ga je nagradilo za njegova izvajanja.

Poleti 1937. je neki slaven londonski slikar dokončeval portret nekega diplomata. Stopil je dva koraka od slike, da bi presodil učinek, ter vzkliknil:

»Končano je!« To so bile njegove zadnje besede: omahnil je na tla, s paleto na palcu in s čopičem v roki. Bil je mrtev.

Nekaj dni pozneje je neki slaven orglar v neki baziliki izvajal svoja dela. Ko je izčrpal svoj program, je navrgel neko improvizirano skladbo. Izenada mu je pa postalo slabo in vse prizadevanje, da bi ga obudili k življenju, je bilo zaman.

Ob branju takšnih razburljivih zgodb si večina ljudi filozofsko misli, da je to najlepša in najbolj zavidanja vredna smrt. Mnogi se pa tudi izprašujejo, kaj je vzrok smrti te vrste, ki so zelo maloštevilne, če upoštevamo samo tiste, ki so presenečenje za ves svet. Na oko ni namreč videti ničesar, kar bi utegnilo povzročiti nesrečo. Nobena pretresa, nobene rane, nobenih sumljivih zunanjih vplivov, kakor na primer hudega mraza, visoke temperature ali neprimerne kopeli. Življenje kar na lenem ugasne in svojci se iznenada znajdejo sredi katastrofe, ki je tem bolj pretresljiva, ker je niso pričakovali.

Ljudstvo si vzrok nenadne smrti kajpak po svoje razlaga; ta razlaga je pa v različnih dobah različna. Lahko bi celo rekli, da je nenadna smrt kdaj pa kdaj v modi. Pred kakšnimi tridesetimi leti so bili ljudje na primer prepričani, da je vzrok nenadne smrti oteklina odvodnica, ki je počila. Nekoliko pozneje so mnenje izmrmrili: rekli so, da je vzrok nenadne smrti embolija, to je kap zaradi zamašenja žil. Še pozneje so dolžili prsno tesnobo (angina pectoris) hkrati s klasičnim navalom krvi v možgane.

Če hočemo biti odkriti, moramo priznati, da nikoli ne vemo, čemu podleže človek, ki tako iznenada umrje. To vedo samo — in, čeprav se čudno sliši, še ti ne vselej — zdravniki, ki raztelesijo nenadno umrle ljudi. Te pa pokličejo samo, če je kdo javno tako umrl, ali pa, če se sodišče zanima za smrt iz uradnih razlogov.

Obrniti se moramo torej na uradne zdravnike, če hočemo imeti zanesljive podatke in če jim zadamo vprašanje kaj je vzrok takšne smrti, nam bodo tako odgovorili, kakor mi je odgovoril eden izmed najboljših znanih med njimi, ko sem ga vprašal:

»Ljudje umro zaradi neke rane, o kateri niti ne vedo.«

Problem torej postane, katere so tiste rane, ki utegnejo tako dolgo neopazno razjedati telo in lepega dne povzročiti nepričakovan konec — seveda če izločimo nenadne smrti, ki nastopijo med boleznijo ali pa na koncu nje, ali so pa posledice vročice.

Te rane so očitno zelo različne in ne bi mogli vseh naštet. Nekaj primerov bo pa nedvomno vsaj nekoliko osvetlilo to skrivnost nenadne smrti.

V prvi vrsti je treba poudariti, da je mnogo teh nenadnih koncev posledica rane ali funkcijske težave srca. Temu se ne čudimo, saj vemo, da je srce eden naših najbolj občutljivih organov. Od minute, ko se rodimo (in celo poprej), pa do trenutka, ko se poslovimo od tega sveta, neustavno in brez slehernega počitka utripa v svojem čudovitem ritmu. Za to svoje neprestano in presenetljivo redno delo ne zahteva nič drugega kakor neoporočen živčni sistem in neoporečen dotok krvi, ki mu je prav tako potrebna kakor vsakemu drugemu organu. Eden izmed teh dveh utegne biti vzrok takšne smrti.

Kri dovajata srcu in jo iz njega odvajata dve krožni arteriji in utegne se zgoditi, da ti dve žili svoje službe ne opravljata točno. Ovira nastane v tem, da poapnita, to se pravi, otrdita zaradi starosti ali iz kakšnega bolezenskega vzroka. Če človek tega ne ve, se zgodi, da se ne moreta razširiti, kolikor je potreba, da kri nemoteno polje po žilah, tembolj, ker poapnenje žilo občutno zoži.

Isto se zgodi, če sta žili podvrženi krčem, ki so v odvisnosti od živčnega sistema. Krč žilo na kakšnem mestu nenadno bolj ali manj zoži in to kri ovira, da se ne more normalno pretakati. Poapnenje, nagnjenje h krčem, vse to se prenese v normalnem stanju, vsekakor zaradi drobnih žilic, imenovanih anastomoze (spojenih druga z drugo), ki se med dolgotrajnim bolezenskim stanjem prilagodijo vlogi nadomeščanja, bolnik pa kajpak ne sluti, kaj se godi v njem. Vzemimo, da srce iznenada terja več krvi, in sicer, kadar opravlja naporno delo, naj si že bo telesno ali pa čustveno: v obeh primerih poapnenje ali krči ne dovolijo, da bi kri v večji meri zaplula proti srcu, žili ne zmoreta nenadno povečane naloge. Posledica je brezkrvnost ali pa malokrvnost srca, in če se ta pojav ponavlja, morda celo brez prestanka, utegne postati usoden.

Prav tako občutljiv za nenadno odtegnjenje krvi kakor srce je veznir središč (to je vez med možgani in hrbteničnim mozgom), center življenjske energije, center, ki urejuje primarne funkcije, posebno pa krvni obtok po teh, tako važnih centrih, ne doseže, se vse ustavi. Slehera ovira v krvnem obtoku, slehera daljša omedlečava, slehera nenadna popustitev napetosti žil odtegnje veznir središču kri, prav tako kakor jo odtegnje srcu. Mnogoštevilne so okoliščine, ki povzročijo takšno nenadno odtegnjenje krvi in prekinejo krvni obtok po teh, tako važnih centrih, poleg pretresov vseh vrst. S proučevanjem teh pretresov se je bavilo že mnogo fiziologov, med njimi moramo omeniti Francoza Augusta Lumiéra. Neizogibno pa nastane katastrofa, če se v katerem koli delu telesa nenadno razlije kri. In notranjega razlita kri v večini primerih ne moremo predvidevati.

Najčestje pa povzroči smrt razlita kri pri počenju anevrizma (oteklaga dela žile privodnice). Žila na oteklem mestu tem prej počni in to postane tem usodnejše, ker tako oteklina privodnice odeboli. Oteklina večjih žil bolniku navadno ni znana in se običajno tudi ne javi poprej kakor s končno katastrofo. Poznajo celo srčni anevrizem: malo zavidanja vredni ljudje, ki imajo po ozdravljeni srčni anemiji slabo točko v mišičevju srca. Iz podobnega vzroka se zgodi, da brez anevrizma v pravem pomenu besede počni srce; in zanimivo je, da so takšni vzroki pri mrliških ogledih primerov nenadne smrti precej pogostni.

V vrsti usodnega razlita krvi moramo nedvomno postaviti na prvo mesto razlita kri v možganih. Toda smrt ni posledica pomanjkanja krvi, temveč stisnjenja in otrpnjenja živčnih centrov v sosedstvi razlita krvi.

Kadar kri, ki se je razlila, preplavi možganske dupline in se razlije prav do veznega središča, je smrt neizogibna. Razlita kri pa mora imeti svoj vzrok. Žilice v okolju so vključene v sredo možganske substance, ki se ne opira na stene. Poapnena žila počni zaradi nenadnega navala krvi, posledice velikega napora, ki je iznenada povečal krvni pritisk, ali pa posledice čustvene reakcije, ki ima v določenih primerih podoben učinek. Na srečo pa počenje žile takšne vrste v večini primerov nima usodnega konca.

Izpregovoriti je treba še o emboliji (zamašenju žil), pogostnem vzroku nenadne smrti.

Embolija je posledica kepice strjevalne krvi, ki zamaši žilice, preozke, da bi mogla kepica prodreti skozi nje. Kepica potuje od vneta vene dalje po žili, dokler ne prispe v desno polovico srca, kjer jo zgrabi pljučna privodnica. Če se le-tej posreči, kepica pripelje dovolj daleč v pljuča, bo povzročila težave, različne glede na važnost področja, ki mu je odtegnila kri. Če je pa kepica velika — ako na primer zamaši ustje pljučne privodnice same — se obtok krvi v tej žili takoj ustavi in — posredno — tudi v vsem ostalem ožilju. Posledica je neizogibna smrt.

Začetek teh težav je vsekakor vneta vena. To je lahko ugotoviti, če gre za veliko veno kakšnega uda; nevarnost se da še o pravem času odstraniti. Če pa se pojavi drugje, v veni kaj globoko v telesu, ali pa če je sploh ni moči odkriti, je posledica usodna embolija.

Tako si razlagamo tudi drame — redke na srečo — ko tudi po še tako neznatni operaciji bolnik podleže, ko prvič vstane. Operacija je dobro potekla in upravičeno je upanje v popolno in skorajšnje ozdravljenje. Toda ko bolnik prvič stopi na noge, samo krične, pade in nič več ne vstane.

Neki strokovni list je priobčil celo vrsto opazovanj, ko se je usodna nesreča pripetila nekaj minut pred operacijo, ki je potem niso izvršili, ali pa potem, ko je bila že operacija končana, če je kakšen dogodek ni zakašnil. Omenimo kot primer samo nezvest, ki se bodočega operiranca loti še prej, preden so ga anestetizirali in ki bi ga bili gotovo uvrstili med žrtve kloroformizacije, če bi se bilo zgodilo nekaj sekund pozneje. To so primeri ob katerih je treba dolgo časa razmišljati, če se nečes zadovoljiti s prenašljenim sklepom.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Tako si razlagamo tudi drame — redke na srečo — ko tudi po še tako neznatni operaciji bolnik podleže, ko prvič vstane. Operacija je dobro potekla in upravičeno je upanje v popolno in skorajšnje ozdravljenje. Toda ko bolnik prvič stopi na noge, samo krične, pade in nič več ne vstane.

Neki strokovni list je priobčil celo vrsto opazovanj, ko se je usodna nesreča pripetila nekaj minut pred operacijo, ki je potem niso izvršili, ali pa potem, ko je bila že operacija končana, če je kakšen dogodek ni zakašnil. Omenimo kot primer samo nezvest, ki se bodočega operiranca loti še prej, preden so ga anestetizirali in ki bi ga bili gotovo uvrstili med žrtve kloroformizacije, če bi se bilo zgodilo nekaj sekund pozneje. To so primeri ob katerih je treba dolgo časa razmišljati, če se nečes zadovoljiti s prenašljenim sklepom.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih prebavil in dihal. Našteti primeri so pa zadosten dokaz trditve, omenjene v začetku tega članka, da je človek, ki podleže nenadni smrti, žrtev notranje rane, ki jo nosi že nekaj časa s seboj, ne da bi kdo slutil o njej, najmanj pa bolnik sam. Človek, ki se dobro počuti in ima zdrave vse organe, nikoli ne podleže nenadni smrti, razen če nastopi traumatizem (vročica od notranje rane) ali kakšna prej omenjena akutna bolezen. Na nesrečo pa takšni nepričakovani napadi niso redki pri ljudeh, ki so že nekoliko v letih: to je pač posledica starosti.

Naštel bi lahko še mnogo drugih vzrokov nenadne smrti, posledic težav v živčnih centrih, endokrine žleze, boleznih pre